Ana BLANDIANA:

A FACE POLITICA ÎNSEAMNĂ, PUR ȘI SIMPLU, A AVEA CARACTER

CONVORBIRI LITERARE

FONDAT 1867 DE „JUNIMEA”

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din România serie nouă nr. 14 (1303) aprilie 1991

Număr ilustrat cu lucrări de Auguste RODIN

Zîmbetul trădării (pag. 5)

Ionescu e senil, Cioran nu se bagă în treaba asta, Eliade e mort — p. 6

Președintele Roman și premierul Adrian Severin (pag. 6)

Omul năpădit de cuvinte (pag. 7)

Disectie pe cadavrul unui sat (pag.4)

Cine n-are un bătrîn... (pag. 4)

Repetabila povară

De cîteva săptămîni, pe scena noastră politică se joacă piesa de mare succes Gaițele. Douăzeci de milioane de spectatori urmăresc, cu sufletul la gură, intriga, ce amenință să devină tot mai palpitantă: dl. Bîrlădeanu și dl. Roman se învinuiesc reciproc, reclamînd fiecare demisia celuilalt, în timp ce dl. Iliescu, în nesfîrșita1i imparțialitate, creditează guvernul. Dl. Brucan, care s-a grăbit să toarne gaz pe foc în favoarea executivului, ne promisese în toamnă că vor cădea niște capete. Să fie, oare, iminentă căderea președintelui Senatului? După severul discurs din Parlament al d-lui Severin, așa se părea. Iată însă că recentul interviu televizat al d-lui Bîrlădeanu pare să fi reechilibrat situația, de nu cumva a înclinat-o în dauna primlui ministru. Vom asista, deci, la o schimbare de guvern? Și cine are, în fond, dreptate? Roman și tehnicienii lui, acuzați de incompetență, ori Bîrlădeanu, acuzat de conservatorism? Grav e că certăreții noștri factori de putere au, fiecare în felul său, dreptate. Imputările aruncate dintr-o parte în cealaltă nu sînt nici inventate, nici minore, ci cumplit de reale și de grave. Luate în serios, ele ar scoate din cursă pe orice politician. Numai că politicienii români de azi nu știu să se retragă la vreme. Probabil unde se consideră indispensabili. Altminteri, și președintele, și Parlamentul, și guvernul ar avea ce să-și reproșeze. Lipsindu-le însă deprinderea de a se uita în oglindă, se închipuie ireproșabili și-și pasează vinovăția ca pe o minge. Un timp, au mers mînă în mînă, susținîndu-se și acoperindu-se. Catastrofa economică a țării a stricat însă tovărășia. Teama că vor trebui să ea socoteală i-a dezbinat. Populația află, deodată, că Parlamentul pune bețe în roa-

Al. DOBRESCU

(continuare în pag. 2)

O zi din viața unui primar fesenist

Pentru primarul fesenist o nouă zi din viață începe între orele nouă și zece cînd își face apariția în primărie. Omul de nimic dăruit cu ditamai „foncția" de către fantoma feseneului trece ca o umbră pe uliți, și tot ca o umbră intră în primărie unde habar nu are ce trebuie să facă. Ieri era fotbalist mediocru. Meritele de primitor-distribuitor, în invizibilele șiruri indiene de indivizi ce răsar din imediata apropiere a locurilor în care ceva ce poate fi ulterior consumat fără nici un efort se produce de cele mai multe ori cu eforturi supraomenești, s-au dovedit suficiente pentru „promovare". Și ce dacă nu știe nimic? Parcă primarii comuniști de dinaintea lui erau buni la ceva? Cu toate că erau mai proști și decît proștii satului în unele cazuri, uite că au fost atîția ani primari și n-a mai venit nimeni să le zică: „Dați leafa luată de pomană înapoi, pentru că de fapt comuna de cînd au venit la putere comuniștii n-a mai avut primar!" Astfel făcîndu-și curaj, omul de nimic deodată e cineva, e chiar primarul de după „rivaluțiie", drept pentru care și strigă cît ce poate la notar, nu pentru notar, că acela-i mai hoț decît el ca unul cu mai multă vechime în mișmașurile locale, ci pentru cei 20—30 de țărani care așteaptă cu cererile pentru pămînt de cînd s-a luminat de ziuă, care-și zic: „Uite domnule ce autoritate are primarul!" Îndată nu se mai primește nici o cerere și începe ședința. Fără ordine de zi. Fără proces verbal. Fără nimic. Ședință să fie! Să știe funcționarii-bișnițarii că există primar în primărie! Vreo două ceasuri se bălmăjește. După aceea se lasă durerile de cap. Și pe primar îl doare capul, dar capul său e mai tare decît al oricărui ins din primărie: nu se prinde o iotă de el. Funționarii își tratează durerea de cap cu cafele. Țăranilor li se împăienjenesc ochii de așteptare. După amiază pe la trei scapă și ei cu un petic de hîrtie pe care s-a trecut un amărît de număr. Primarul iese maiestuos din primărie. Ziua lui de muncă s-a terminat. Pleacă să-și trateze durerea de cap la președintele colectivului, bucuros că guvernul creditează colectivul care trebuie să crediteze seme-aul și de-aici se-aleg băieții și ei cu încă un anișor de somn dulce. Pe uliță primarul e tras de mînecă de țărani. Scapă de ei prefăcîndu-se că are măseaua umflată și nu poate vorbi. „Iete-al dracului, mîrlanii ăștia vor pămînt! O să le dau eu pămînt cînd a zbura porcul!". Pierdut în astfel de înalte cugetări primarul intră în ograda tătucului colectivului. Aici se punc pe mîncat, băut și plănuit cu tătăcul care știe ce-are satul și-n subpaturile și după sobele oamenilor. Pe rînd intră și ies tulburînd elevata „pitrecire" șeful de post cu misia de-a-i îndemna pe puturoși să nu iasă din viile în care au intrat fără drept, bufetarul care primește misia de a-i încuraja pe cei ce și-au vîndut casele să se vîre cu forța în curți, făcîndu-le zile fripte cumpărătorilor care ani de zile au trăit netulburați, directorul școlii care primește sarcina de a-l face cu ouă și cu oțet pe țărănistul ăla care se tot bagă în toate, critică și atrage oamenii de partea lui. De nu se astîmpără, să-l aștepte careva cu ghioaga și să-i moaie oleacă oasele, că dacă au fost proști comuniștii și nu i-au omorît de tot acuma fac gît. Tot directorul școlii primește sarcina nobilă de a se îngriji ca primarul, tătucul colectivului, hoții de la primărie și de pe unde mai sînt să fie vorbiți de bine pe la ocazii. Să i se sufle și popii să arunce-o vorbă acolo la biserică. Să spună că primarul e milos, că uite are grijă de orfanii satului, ba chiar s-a apucat să plătească și contribuția — ce, n-are popa o sută de franci să puie și pentru primar? Să vie popa cu catastiful la primărie să iscălească primarul, că știe să iscălească, nu cum zice dușmanul de partid.

Instrucțiunile fiind date primarul și tătucul colectivului beau pînă nu mai știu de ei. După ce nu mai știu de ei plîng, rîd, răstoarnă masa zicînd că unul se va spînzura mai întîi de grindă. Primarul zice că e dreptul lui să se spînzure primul ca unul ce e mai mare în funcție. Tătucul colectivului zice că se spînzură el ca să-i dovedească primarului cît de mult îl iubește. Și uite-așa se încurcă unul pe altul de la spînzurat pînă ce pierzîndu-și vlaga cu totul adorm cum îi apucă vremea.

A doua zi primarul e tot primar și tătucul colectivului tot tătucul colectivului.

Ioan POPA

Repetabila povară

(urmare din pag. 1)

te reformei, că reforma nu e bine gîndită, că guvernul încearcă să-și subordoneze legislativul etc. Să fim serioși! Acest Parlament, acuzat acum de tergiversare, a stat preș dinaintea guvernului, aprobînd cu ochii închiși toate proiectele legislative ale acestuia. Ori de cîte ori președintele și guvernul erau în dificultate, camerele se grăbeau să voteze o lege care să-i scoată din impas. Acest Parlament, și nu altul, a aprobat și proiectul de reformă economică prezentat de dl. Roman, asumîndu-și astfel răspunderea aplicării lui. Nu e cel puțin caraghios să contești ceea ce ai votat cu ambele mîini? Cît privește încercările guvernului de a face presiuni asupra camerelor, ce să mai zicem? Parlamentul trage ponoasele servilismului în care s-a complăcut. Era de datoria lui să vegheze la respectarea separației puterilor în stat și n-a făcut-o. A tolerat prea mult imixtiunile executivului în treburile legislativului și judecătorescului pentru a mai avea dreptul moral la independență. Acum, dl. Bîrlădeanu admite că parte din criticile formulate în presă, minus acelea care-l priveau direct, erau îndreptățite. Tot acum, guvernul admite și el că parte din criticile la adresa președintelui Senatului merită luate în seamă. Pînă mai ieri, o anumită presă dezinforma, calomnia, destabiliza. Brusc, ea devine credibilă. Nu e ciudată subita modificare de optică? Peste noapte, guvernul se plînge de nerespectarea legilor. Dar cine a dat exemplul încălcării lor? Nu guvernul și reprezentanții săi în teritoriu, prietenii și rubedeniile acestora, pentru care justiția preferă să rămînă legată la ochi? Tot peste noapte, dl. Bîrlădeanu cere guvern de uniune națională. Din cîte ne amintim, astă vară era de cu totul altă părere. Se așteaptă însă timpuri grele și fiecare încearcă să se pună cumva la adăpost. Mîine, și dl. Roman, și dl. Bîrlădeanu, se vor grăbi să ne amintească de avertismentele pe care le-au lansat în ceasul al doisprezecelea. Și vor fi cu inima împăcată. Se vor retrage la țară, vor încasa pensii grase pentru serviciile aduse națiunii și-și vor scrie memoriile. Iar noi, ceștilalți, simpli cetățeni, care am purtat povara comunismului, care purtăm acum povara liberalizării aberante a prețurilor, vom primi în dar o altă povară. Și cu ea în spinare ne vom sfîrși zilele.

Poligon 22

Puzzle

Deși în rubrica noastră ne ocupăm exclusiv de amendarea deplasării spre stînga a unei bune părți a scriitorimii nu putem începe, totuși, fără a ne striga și noi bucuria: S-A RUPT FRONTUL!

* * *

La Cotroceni, în plin sezon la cucuvele, patru domni scriitori cu declarate simpatii prezidențiale și-au prezentat omagiile. Numele domniilor lor? Nimic mai previzibil! Valeriu Cristea, Eugen Simion, Fănuș Neagu și Marin Sorescu. Bacșiș a primit doar acesta din urmă.

* * *

Ni se atrage atenția, foarte serios, că toți acești domni scriitori au fost clienții rubricii *Poligon*. Să nu aibă dl. Președinte altă treabă decît să ne facă nouă în ciudă?

* * *

Dl. Novăceanu pare exasperat de ineficiența jurnalului pe care-l conduce. S-a plîns de aceasta d-lui prim-ministru Petre Roman dar, cum s-a văzut, fără nici un rezultat. Total alurea, dl. Petre Roman a amenințat cu raționalizarea produselor de bază. Bun, vom face foame cu cartela în buzunar! Ne-am liniștit.

* * *

Socialistul, organ al P.S.M. apare într-un tiraj de 500.000 de exemplare și, cert, pentru unii această evidență este un coșmar. Pe noi, însă, altceva ne îngrijorează. Iată ce:

— Pe tejghelele centrelor de pîine au apărut niște mici latrine de hîrtie purtînd diverse denominații: *Europa*, *România Mare*, *Iașul* și, o singură dată, *Socialistul* mai sus pomenit. Obscurul plagiator poet comunist Ion Gheorghe poate fi mulțumit. Nu și noi, care am cerut igienizarea rapidă a respectivelor tejghele. Înțelegem să mîncăm cu sare, nu cu altceva...

* * *

Nu știm ce părere aveți, dar noi sîntem înfiorați la gîndul că poetul Marius Oprea este izolat într-un Brașov deloc solidar. Nu-i posibil să fie de două ori atacat și molestat, iar securistul care a pus la cale murdăria respectivă să trăiască în continuare bine-merci, redactor la o gazetă, cum altfel?, vătristă.

* * *

Ce se întîmplă? După ce a imprimat *Contrapunctului* nota distinsă pe care o are acum, dl. Liviu Ioan Stoiciu a fost debarcat de la conducerea revistei prin voința, înțelegem, a doamnei Elena Ștefoi (poetă...) și a domnului Hanibal Stănciulescu (prozator). Cînd își dau genurile mîna...

Dorin SPINEANU

Scrîșnește și mergi înainte!

BLESTEM? Devine tot mai limpede că și de data aceasta trebuie să așteptăm pînă ce actuala echipă aflată la putere va duce la exasperare chiar și rudele și prietenii cei mai apropiați.

DEMOCRAȚIE. Dincolo de teorii și definiții, democrația este acea rînduială a societății în care conducătorii sunt debarcați de îndată ce se dovedesc incapabili. Dimpotrivă, se cheamă dictatură acea sistemă în care puterea părăduiește țara, dar *nu se clintește*.

CÎT DE NEGRU ESTE DRACUL? Așadar, zvonoteca anunță o scumpire de patru ori, apoi vine premierul și anunță poporul că, nici vorbă, numai de vreo *două ori se liberalizează prețurile*. De bucurie — crede cel ce ne crede proști — poporul adoarme liniștit, cu icoana sa la pieptu-i.

PREZIDENT HANDICAPAT? Dezolantele imagini din viața handicapaților, peste care teleRT-ul a tot revenit nu doar din sadism, mi-au apărut și mai dezolante cînd am observat că făpturile acelea bătute de pronie rîd cu seninătate, nepăsătoare la condiția lor terifiantă. Ei bine, în seara zilei de 20 martie curent, țara întreagă a putut vedea la același teleRT cum sute de mii de disperați s-au năpustit peste Cotroceni, iar peste un singur minut a văzut „instituția prezidențială" prăpădindu-se de rîs, cu ocazia primirii unui pianist!!!

MERSUL REFORMEI SPRE PERESTROIKA. Cu un an în urmă, fracțiunea lucidă a nației se agita de teamă că renegații comuniști aflați la putere au în gînd să ne fericească printr-o prost mascată perestroică. De o bună bucată de vreme, înalții noștri dregători vorbesc despre „mersul reformei". Ciudat, ca și cum cineva ne-ar fi luat mințile la toți, nimeni nu s-a alertat că „reformă înseamnă *schimbarea formei*, *forma* fiind (cum știm cu toții) alt nume pentru *nimic*, de vreme ce ea este opusul *conținutului*. Perestroica, deși nici ea nu răstoarnă *fondul*, zdruncină *structurile*, deci operează întrucîtva la nivelul *conținutului*. Încît, nu mai putem acuza acum pe mai marii noștri că mint fără de rușine: ne-au spus doar apriat că obiectivul lor este să vegheze la *mersul reformei* (miliția se cheamă poliție, secu-SRI, întreprinderea-societate mai nu știu cum, și tot așa mai la vale). Pînă la perestroică, drumu-i lung, omătul mare...

ÎNAPOI LA EVUL MEDIU? Coagularea puzderiilor de stătulețe ale evului mediu s-a realizat în directă legătură cu precumpănirea pumnului asupra spiritului în relațiile internaționale. Trăim acum un ev în care, pentru lumea civilizată deocamdată, raportul între pumn și spirit s-a răsturnat irevocabil. Deși la unii nu le convine, iar mulți întîrzie într-o mentalitate revolută, lumea s-a pus bine în mișcare spre a reveni la alcătuirile ei de odinioară. Este sensul frămîntărilor din Jugoslavia, Cehoslovacia, U.R.S.S. În următoarea etapă, cubulețele din Italia, Franța, Germania, etc. vor prinde și ele a se mișca. La urmă de tot, Iașul va redeveni capitală, iar Moldova se va întrece cu Lombardia la șah (la acea vreme, boxul și alte sporturi barbare vor mai fi pomenite doar odată cu gladiatorii și coridele). Se înțelege de la sine că „problema ungurească" va înceta și ea să mai existe, rămînînd mulți fără pîinea lor cea de toate zilele.

CE MĂ ÎNSPĂIMÎNTĂ! omul ca[illegible] nici măcar din-an-în-paște nu-ș[illegible] îngăduie cîteva clipe pentru a privi spectacolul lumii drept ceea ce este în fapt — un *simplu joc*. Sofisticat, încrîncenat, dramatic sau tragic, nu o dată stupid și cîteodată divin, dar nu mai puțin un simplu joc...

MUNCI ȘI ZILE. Ascultînd prim-ministrul explicînd cîte de mult, cîte nopți și cîte zile, s-au nevoit dumnealor pînă au găsit „cea mai desăvîrșită" variantă de dublare-triplare a prețurilor, m-a cuprins compasiunea de parcă citeam pe Hesiod. Da, orice om cît de cît simțitor nu poate rămîne de lemn luînd act de truda tehnocraților noștri, trudă pe lîngă care spaima noastră că nu vom supraviețui „liberalizării" se disipează cît ai zice pește.

DEOSEBIREA DINTRE TIRANI[illegible] ȘI DEMOCRAȚIE ORIGINALĂ tiranul spune răspicat „așa vreau eu" în timp ce democratul original explic[illegible] cumva stingherit că „așa cere legea" prefăcîndu-se a nu da importan[illegible] amănuntului că pe „lege" abia atunc[illegible] a scos-o caldă, din chimir.

SECURIȘTI ȘI SICOFANȚI. Spr[illegible] deosebire de securist, care cel puți[illegible] în principiu este un om cinstit, sico[illegible] fantul este tot din principiu o secă[illegible] tură. Dacă securistul apără (sau pre[illegible] tinde că apără) statul care îl plă[illegible] tește, sicofantul își dobîndește cîștig[illegible] exclusiv din vînzarea aproapelui. Dac[illegible] în țara aceasta ar fi fost revoluție [illegible] nu reformă, înainte de a se pune pro[illegible] blema restituirii unor drepturi abuzi[illegible] luate de dictatură, s-ar fi retras c[illegible] la sicofanți acești cei mai murdari ba[illegible] ce pot exista.

EROU AL NEOREVOLUȚI[illegible] AGRARE? Am auzit bine, cred: șef[illegible] guvernului a preluat *direct* conducer[illegible] „acestui important domeniu care es[illegible] agricultura"! Nici nu se putea col[illegible] mai rumenior peste pupăza care es[illegible] legea fondului funciar... Față de o a[illegible] privatizare, nu ne mai rămîne dec[illegible] să așteptăm decretul privind confe[illegible] rea înaltului titlu etc.

D. N. ZAHARI[illegible]

clipele vieţii

Forma de guvernămînt (II)

Democraţia a funcţionat în Regatul României cam aşa cum funcţionează orice democraţie, adică rău, dar, şi acest „dar" este esenţial, dar mai bine decît altă organizare socială anterioară sau ulterioară ei. Forma de guvernămînt era monarhia constituţională. Criza generală a democraţiilor europene între cele două războaie mondiale s-a răsfrînt şi la noi prin convulsiile sociale cunoscute, efectele fiind totuşi, pentru moment, mai puţin catastrofale decît în ţări ca Germania, Spania şi Italia. Încercarea Regelui Carol al II-lea de a instaura o dictatură regală s-a soldat cu un eşec personal complet pentru Rege, dar nu şi pentru instituţia monarhiei ca atare. Căci în fond, în ciuda abuzurilor şi cusururilor sale, Carol al II-lea a optat în mod constant pentru rămînerea României alături de aliaţii săi fireşti, adică Puterile Aliate, şi a privit cu egală suspiciune atît Germania Naţional-Socialistă cît şi Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice. Atunci cînd pactul Ribbentrop-Molotov a făcut posibil ca U.R.S.S. să impună un ultimatum pentru cedarea unor părţi importante din teritoriul ţării, Regele a fost în mod hotărît pentru apărarea armată a teritoriului naţional. Gonirea din ţară a lui Carol al II-lea a deschis calea unor guvernări de dreapta sau militare care au dus România de partea Puterilor Axei şi au pregătit dezastrul militar, politic şi economic ale cărui consecinţe suntem încă nevoiţi a le suporta şi astăzi.

Cnid Regele Mihai I, prin actul curajos de la 23 august 1944, cu sprijinul partidelor democratice, a readus ţara de partea Aliaţilor, monarhia încerca de fapt a salva ce se mai putea

salva, şi în primul rînd existenţa statală a naţiunii române, cu păstrarea instituţiilor democratice fundamentale. Aliaţii învingători, inclusiv U.R.S.S. au promis în mod solemn respectarea independenţei şi a sistemului social din România.

Fatalitatea istorică şi geografică au vrut însă altfel. Ţara aflîndu-se sub ocupaţia, promis temporară a Armatei Roşii, o minoritate insignifiantă formată din bolşevici, fie locali fie sosiţi pe tancurile sovietice, a trecut la acapararea, prin mijloace nedemocratice şi criminale, a puterii în stat. Cu sprijinul direct al armatei de ocupaţie şi al serviciilor sovietice de spionaj, primul guvern comunist a fost instalat în România la 6 martie 1945. Din acel moment firul legitimităţii puterii şi al legalităţii în stat a fost întrerupt. Instituţiile politice, Armata, Siguranţa, Economia, Învăţămîntul au intrat pe rînd sub controlul unei puteri dictatoriale introduse şi susţinute prin forţă, cu ajutor din afară. Singura instituţie politică din ţară care se bucura de un prestigiu suficient de mare încît să nu poată fi anihilată imediat de comunişti a rămas monarhia constituţională.

Nu vom face aici o istorie a monarhiei în România, ci ne vom mulţumi doar să amintim că în tot timpul existenţei lor, Românii nu au avut niciodată vreun fel de republică, ci numai monarhi, adică Principi şi Domnitori, iar din 1881 ţara a devenit Regat, sub primul ei Rege, Carol I.

Urmaşul lui Carol întîi, Regele Ferdinand, este monarhul sub care s-a înfăptuit visul de milenii al reunirii tuturor provinciilor istorice româneşti într-un stat naţional unitar, La 28 martie 1923, prin decretul regal nr. 1360 a fost promulgată prima Constituţie a României reîntregite, o Constituţie care a fost şi rămîne una din cele mai democratice din Europa. Primul articol al Constituţiei sună: „Regatul României este un stat naţional unitar şi indivizibil".

Acest prim articol consfinţeşte starea de fapt a existenţei statului naţional unitar, precum şi forma sa de guvernămînt: monarhia constituţională. Puterile şi obligaţiile Regelui sînt clar şi neechivoc enunţate, conferind astfel instituţiei monarhice caracterul constituţional: „Regele nu are alte puteri decît acelea date lui prin Constituţiune". Iar Art. 33, Titlul III* prevede: „Toate puterile statului emană de la naţiune, care nu le poate exercita decît numai prin delegaţiune şi după principiile şi regulile aşezate în Constituţiunea de faţă" Cele trei puteri în stat sînt separate, iar cea executivă „este încredinţată Regelui, care o exercită în modul regulat prin Constituţiune". (Titlul III, art. 39). Printre alte prevederi ale Constituţiei din 1923, cităm: „Nu se admite în stat nici o deosebire de naştere sau de clase sociale". (Art. 8, Titlul II). „Toate privilegiile de orice natură, scutirile şi monopolurile de clasă sînt oprite pentru totdeauna în statul român". (Art. 10, Titlul II). „Proprietatea de orice natură, precum şi creanţele asupra statului sînt garantate". (Art. 17, Titlul II). „Libertatea individuală este garantată. Nimeni nu poate fi urmărit sau percheziţionat, decît în cazurile şi după formele prevăzute de legi". (Art. 11, Titlul II). „Domiciliul este inviolabil". (Art. 13, Titlul II). „Secretul scrisorilor, telegramelor şi al convorbirilor telefonice este neviolabil". (Art. 27, Titlul II). „Constituţiunea garantează tuturor libertatea de a comunica şi publica ideile şi opiniunile lor prin grai, prin scris şi prin presă, fiecare fiind răspunzător de abuzul acestor libertăţi în cazurile determinate prin codicele penal, care nici într-un caz nu va putea restrînge dreptul în sine". (Art. 25, care constituie de fapt o Lege a Presei pe cît de liberală, pe atît de succintă şi neechivocă).

Am făcut aceste citate din Constituţia României din 1923, pentru a ilustra spiritul democratic şi viziunea modernă a Legiuitorului din vremea cînd ţara era o monarhie constituţională. Un parlament şi o constituantă alese în virtutea unei legi electorale echivoce, în urma alegerilor discutabile de la 20 mai 1990, nu pot în nici un caz oferi ţării o Lege fundamentală de valoare şi autoritatea Constituţiei din 1923. Articolul 128, Titlul VI al acestei Constituţii prevede de altfel: „Constituţiunea de faţă nu poate fi suspendată nici în total, nici în parte".

Or, legea electorală din martie 1990, încearcă în mod ilegal să se substituie Constituţiei României, în acelaşi spirit în care aşa zisele „constituţii" bolşevice au încercat să i se substituie, atunci cînd printre altele au schimbat forma de guvernămînt a ţării, din Regat în „republica populară" şi apoi „republică socialistă", adică o formă dictatorială a republicii prezidenţiale. Legea electorală din 1990 implică existenţa funcţiei prezidenţiale, ceea ce e contrar atît tradiţiei poporului român, cît şi Constituţiei sale.

(Va urma)

Mihai URSACHI

Darul de Paşti

În sufletul omului este întipărit, ca pe o monedă, chipul Domnului şi sînt încrustate cu litere de aur cuvintele sale sacre din cele Zece porunci: să nu ucizi, să nu rîvneşti la bunul altuia, să-l cinsteşti pe părintele tău...

Şi sufletul ne-a fost dat spre folosinţă. Trebuie să-l restituim curat şi îmbogăţit înapoi. El va fi dat spre folosinţă altcuiva, să se frămînte şi să străbată cu el un alt veac.

După cum nouă ne-a fost dat veacul acesta, altora le e scris să se chinuiască în alt veac.

Oricît de mare ne-ar fi suferinţa — şi a trăi nu înseamnă altceva decît a suferi —, oricîte nevoi am avea, nu trebuie să ne schimbăm sufletul pe monedă măruntă. Căci banul, după cum se ştie, este ochiul Diavolului, iar sufletul ochiul lui Dumnezeu.

Daţi-i dar, cum zice Iisus, Cezarului ce-i al Cezarului şi lui Dumnezeu ce-i al lui Dumnezeu. Cînd veţi ajunge la Tatăl vostru din ceruri să aveţi ochiul curat cum e lacrima. Să nu zornăie în ei nici aurul, nici argintul.

Nichita DANILOV

umor ?

Cine n-are un bătrîn...

să şi-l cumpere imediat: Desigur, Parlamentul nu trebuie să dea curs îndemnului, deoarece acolo vor veni în curînd pompele funebre şi-şi vor depăşi planul pe cinci luni. Ce poate fi mai frumos decît să mori votînd o lege!

Eu mă refer la Miftode, bătrînul care mi-a făcut educaţie post-revoluţionară. Azi îmi dau seama ce înţelept este. S-o luăm pe rînd: cînd mă vedea că „dau" într-un nomenclaturist fie el arestat, Miftode mă trăgea de mînecă: „Nu te băga: ăştia mîine revin la putere!" Cînd am publicat un articol în **Dreptatea**, bătrînul mi-a zis: „Hait! Băieţii te-au luat în lunetă...". „Ce lunetă, nea Miftode?" „Nu, nu te speria, că vor trage abia după un an; nasol e că eşti de-acum în vizor" (folosea nişte expresii omul meu, de mă trec şi-acum fiori pe şira spinării). Dacă mă vedea că beau un whisky, Miftode dădea mustrător din cap şi declara: „Va veni etapa a doua a liberalizării, cînd o ţuică va fi salariul pe-o zi: D-apăi spurcăciunile alea străine!" A avut dreptate, chiar dacă nu whisky-ul mă îngrijorează acum, ci carnea, pîinea, brînzeturile, laptele & legumele.

Bătrînul meu nu mergea niciodată cu taxiul: „Banii aia îi pun pe cec şi-n trei ani, îmi ieu şi eu maşină"; azi, el are; eu nu. Vara, moşu' mergea încet, încet de tot, de parcă era înscris la o cursă atletică pentru ţestoase; „nu-i bine să te grăbeşti cînd e zăpuşeală: transpiri şi cămăşile ai văzut ce preţuri au!". În restaurante, Miftode nu intra decît cînd era invitat; altfel, frecventa autoservirile, unde cu 10 lei trăgea pe gît două ciorbe.

Da' ce politică vedea omul meu! Cum comenta el ziarul, cum făcea pronosticuri! Acum, privind înapoi cu mînie, îmi dau seama că nimic nu a fost întîmplător, imprevizibil, ori şocant, în ultimul an! „Eu îi cunosc pe băieţi!" — zîmbea superior moşul, după fiecare eveniment istoric care mie-mi producea uimire. „Pe care băieţi?" — întrebam [illegible] şi schimba subiectul.

Peste graniţă nu pleca: „Lasă bă, eu am ieşit destul înainte. Acum nu-i bine să o-ntinzi: cînd te-ntorci, poţi să-ţi găseşti prăvălia devastată sau ocupată de alţii! Ori mai rău, subalternii te lucrează în lipsă şi te trezeşti că eşti patron la o firmă... fără angajaţi!"

Îl voi căuta zilele următoare din nou, vreau să-l rog să mă-nveţe două lucruri fără de care, în curînd, nu se va mai putea: 1) a trăi în noile condiţii, la noile preţuri; 2) a intra în noua campanie electorală, cu noile speranţe. Ceea ce pentru el este uluitor de clar, „la mintea cocoşului", pentru mine pare teribil de complicat, nebulos, terifiant. Cîndva, Hugo a fost întrebat de un profan dacă este greu să scrii poezie: „Ori e foarte uşor, ori e imposibil!".

La fel şi cu politica...

Bogdan ULMU

O pogorîre în maelström

— disecţie pe cadavrul unui sat —

Reportera: Cum sînt locurile acestea la d-voastră, în Vlădeni, tovarăşe I.C.? Ţăranul: Locurile aiestea ale noastre sînt frumoase. Jijia trece prin mijlocul satului şi ave nişti coturi şi tovarăşul preşedinte o zîs sî... R: Să îndiguiţi Jijia. Ţ: Da, s-o indiguim cî apa la coturi dădie pişti mal şi... R: Inundă recolta. Ţ: Da. R: Şi, cîte hectare s-au recuperat astfel? Ţ: S-o recuperat astfel 500 de hectare. R: E mult? Ţ: Îi mult, îi mult. R: Am vorbit despre locurile acestea frumoase, acum să vorbim despre oameni. Cum sînt oamenii pe la d-voastră tovarăşe I.C.? Ţ: Pe la noi oamenii sînt buni şi harnici. R: Ştiu că aţi obţinut recolte frumoase. Ce „reţetă“ aţi folosit? Ţ: Noi nu avem nici o reţetă. Reţeta îi pasiunea. R: A fost greu? Ţ: O fost greu dar o fost şi uşor, dacă munceşti cu pasiune.

În afara monumentalităţii prostiei de mai sus, am notat acest fragment de reportaj (ascultat acum vreo 7-8 ani la un post de radio desfiinţat apoi, de curînd am reauzit glasul acelei reporteriţe) şi pentru disimularea dispreţului faţă de ţăran, dispreţ strecurat pînă şi în elogii. E nevoie, pînă nu va fi prea tîrziu, să arătăm suferinţa ţăranului. Dacă ţăran nu e nimic nu va fi.

Ciobănaşi cu salopete portocalii

Burdusaci. Un sat la 54 km de Bacău şi la cam tot atîţia de Tecuci, cele mai apropiate oraşe. Zilnic două autobuze — uneori trei — merg la Burdusaci. Asta dacă ai noroc, pentru că se întîmplă adesea ca autobuzele să rămînă în pană, cum am păţit. Şoseaua asfaltată e plină de gropi, nereparată de mult (aici, la margine de judeţ, nu ajung niciodată fondurile pentru repararea şoselelor) şi autobuzele se defectează des.

Stau la „ocazie“ fără prea mare speranţă. Maşina Poştei, „lăptăreasa“ — o cisternă care ia lapte de la CAP-urile din zonă pentru fabrica din Sascut — autobuzele mai sus numite, tractoarele şi cele cîteva autoturisme din zonă — doar ele ar putea veni. În rest mai nimic. Şoferii ocolesc acest traseu. În iernile grele se întîmplă să nu circule nici o maşină vreme de săptămîni întregi. Pe şoseaua spre Bacău se află cel mai înalt deal din sudul Moldovei; la vreme de viscol, aici şoseaua se înfundă cu nămeţi, blocînd intrarea pe valea Zeletinului, unde se află Burdusacii. Adesea, cînd se topesc zăpezile, micul rîu mîlos ce străbate valea, se umflă şi inundă dezastruos. Vestita Alexandrina Găinuşe, prim secretar al judeţului la un moment dat, a transmis primăriei Răchitoasa, comuna din care face parte satul, un ordin halucinant, kafkian: ca să nu se producă inundaţii, zăpada din văi să fie transportată pe deal. Ordinul s-a executat. Au cărat oamenii zăpadă cu căruţele, cu săniile vreo săptămînă. Se înţelege, după ce zăpada s-a topit, apa a curs la vale.

Am noroc. Mă ia, după vreo oră de stat în ploaie, un ARO de la Direcţia drumurilor, drumuri şi hîrtoape, cum zic în zeflemea oamenii. În maşină trei ingineri cam cherchelîţi discută aprins despre ceea ce s-ar putea numi surse convenţionale de energie. Constat că doi dintre ei cred că energia eoliană vine de la soare. Al treilea, mai tînăr, zîmbeşte parcă dispreţuitor, uitîndu-se semnificativ spre mine. Aproape de Burdusaci, la un pod, maşina opreşte brusc „Băă!“ — strigă inginerul cel tînăr deschizînd portiera. „La ordin dom' inginer“ — apare de sub pod un om, zîmbind trist. E în cunoscuta haină de plastic portocalie a lucrătorilor de la drumuri. Îl ştiu: e Vîrlan din Burdusaci. un om inteligent al cărui tată vorbeşte — l-am cunoscut — în versuri antonpanneşti. „Ai adus?“ — întreabă inginerul. „Adus s'trăiţi“. „Păi, ce mai stai, scoate la interval! Bă, hai şi voi“ — strigă la alţi doi. Oamenii, stingheriţi, scot de sub haine sticle de vin înfundate cu coceni de porumb. Inginerul le ia şi trage o duşcă. „Bun, bă. Azi mergeţi acasă, iar mîine aveţi de terminat la Cîrna. Aţi înţeles?“. — ridică vocea autoritar. „Înţeles s'trăiţi.“ „Aşa, bă“.

Pornim. În urmă, cei trei cu salopete portocalii rămîn rezemaţi în lopeţi ca nişte ciobănaşi de un Grigorescu postmodernist.

„Bortele istea“

În sat e linişte. Se aud găinile prin curţi, cîte o uşă trîntită. De la bufet răzbat nişte lălăituri, aici mai bate inima satului. Încolo, doar cîte un bărbat — necunoscîndu-mă — salută circumspect: cine ştie, poate-i vreun nou inginer la zotecnic.

Dar bărbaţii sînt rari. Vîrlan şi cei doi se pot considera fericiţi că pot cîştiga un salariu aici, acasă. Din bărbaţii maturi ai satului şaptezeci şi patru sînt ocupaţi în industrie. Nu se poate face naveta zilnic. Lucrează la oraş şi vin acasă la sfîrşit de săptămînă. Unii au plecat definitiv.

Majoritatea însă lucrează în agricultură. Cei mai mulţi nici n-ar avea cum să lucreze în oraş — sînt bătrîni. Din cele 552 familii în jur de 65 — 70 la sută sînt bătrîni peste 60 de ani. Tineretul este de vîrstă şcolară. Tineri de peste 16 ani care să rămînă în sat îi numeri pe degete; cîţiva debili mintali, alţii slabi cu duhul. După ce termină zece clase, uneori opt, pleacă la oraş, cu predilecţie la Galaţi, la Braşov — formează binecunoscuta „sîrmă“ din marile uzine braşovene — la Bucureşti. Fetele pleacă şi ele pe la fabrici de tricotaje, uneori se duc pur şi simplu să se mărite. Şi nu de puţine ori se întîmplă (?) să se mărite tot cu moldovean dar din Bucureşti, plecaţi şi ei să-şi afle norocul.

Cîţi îşi află acest „noroc“ e greu de spus. Oricum, majoritatea învaţă meserii şi apoi vor avea bani mai mulţi ca părinţii lor din sat, cărora pămîntul nu le-a oferit decît şanse ascezei şi modestiei exagerate. În general, legătura între părinţi şi copii e aproape nulă. În multe cazuri nici căsătoria, divorţul — şi sînt multe divorţuri — nu sînt nici măcar comunicate părinţilor.

Totuşi „fiii satului“, vin odată pe an de HRAM. Se învoiesc de la servicii, lucrează duminicile, numai ca să poată fi liberi cele cîteva zile cînd se întîlnesc cu toţii. E o pregătire îndelungă, minuţioasă, ca pentru singura noapte a SAMBEI, noapte despre care apoi vor pomeni tot anul. După aceea se vor întoarce în oraş, vor face *recuperările* necesare şi vor regreta puţin satul pe care l-au părăsit. Dar, deşi sentimental se simt legaţi de satul lor, materialiceşte sînt legaţi de oraşul — soare în jurul căruia satul a fost programat să graviteze docil.

„Din ce să trăieşti în bortele astea?“ — m-a întrebat un fost elev premiant în sat, acum muncitor la Braşov. Din ce?

Singurătate şi păduchi

Şcoala are tot mai puţini copii. În clasa întîi, de pildă, sînt numai doi: un român şi un ţigan; foarte mulţi copii de ţigani, tind să depăşească numărul copiilor români. Cîndva Burdusacii fusese un sat de frunte. Aici s-a născut Ştefan Zeletin, marele economist. Un bust al său se află în holul şcolii, pînă acum nereuşindu-se să i se ridice un soclu. De-a lungul timpului mai mulţi academicieni s-au ridicat din acest sat.

Cadrele didactice răsuflă mai uşurate. În primul rînd de teroarea inspecţiilor. Apoi nu vor mai merge cu elevii să stropească firele de porumb cu căniţa de apă. Unii cer şi acum, cînd e secetă, să se iasă cu icoanele pe ogor ca să plouă. E drept că, irigat, pămîntul nu mai are şanse să producă mare lucru. Stratul fertil e „spălat“ din cauza exploatării greşite. Pe mari suprafeţe se însămînţează de exemplu 300 şi se obţine 100—150 la hectar. Din cele 12.020 hectare ale comunei o treime sînt clar productive. Alunecările de teren fac ravagii. Rînjituri galbene de argilă apar la tot pasul. Casele alunecă şi ele strîmb la vale. Vechea biserică, monument istoric, secolul 17, dină cătunul Oprişeşti cutremurată din adîncuri s-a răsucit, altarul parcă luînd-o spre apus.

În rest pentru oamenii şcolii nu s-a schimbat mare lucru. Citesc „Adevărul“ în loc de „Scînteia“. Cei mai mulţi sînt necalificaţi. Cei care au făcut un liceu şi nu s-au hotărît să plece la oraş. Calificaţii, cei cu ultimele medii la facultate, care apucă să vină pe aici nu prea fac pureci. Mai degrabă păduchi. Da, în şcoală mulţi copii au păduchi şi acesta nu e un fenomen tocmai rar. În sat nu există medic, iar centrul comunei este la 12 km distanţă.

Unele fete, puţine, rămîn. Merg ca învăţătoare în nişte cătune uitate de Dumnezeu, şi, dacă au norocul să întîlnească vreun învăţător, se mărită. Rămîn în acele şcoliţe cu puţini elevi, cu planşe de pe vremea lui Stalin, cu „lecţii deschise“ pentru colegi, în care partea a doua e mai consistentă ca

prima: masa. Alte fete se pierd, nu se mai mărită, le merge buhul pentru „aventurile“ lor izvorîte din mizerie şi promiscuitate. Fac cîte un coppil din flori şi aşa, luate de vîltoare, îşi cresc copilul, singura lor şansă, examene, meditaţii. Şi observă cum copilul, odată cu vîrsta, se îndepărtează tot mai mult de mamă, sufocat de iubire. Şi rămîn singure, singure, singure.

Maelström

Mătuşa Pinuţa ştie dureros ce înseamnă suta de lei. O aflu acasă cu toate că geamul e îngheţat ca la casă pustie. Face economii la lemne. Îţi trebuie aprobare de la Primărie, bani. Apoi cine să care lemnele?

Aceeaşi cameră sărăcuţă pe care o ştiam: cu *ţoale* pe podele, o masă cariată acoperită cu muşama, o sobă de lut, un fel de carpetă kitch care, din cauza fumului şi cocenilor cu care se face focul, a căpătat un clar-obscur rembrandtian.

E singură, Ca majoritatea bătrînilor din sat. Băieţii lucrează la Galaţi. Vin rar acasă. Ea se duce pe la ei şi mai rar. A mers cînd au murit doi dintre ei. Unul după altul. Şi-au distrus stomacul — îl aveau păcătos ca al „omului“ ei — pe acolo, pe la oraş, s-au apucat de băut, de fumat. S-au îmbolnăvit şi au murit. Au chemat-o nurorile la înmormîntare.

Mătuşa Pinuţa se bucură să mă revadă. Caută îndelung sub pat şi scoate nişte ouă pe care mi le oferă. Îmi trebuie mult timp să-i explic că nu vreau nimic. Ca să deviez discuţia o întreb de mătuşa Meleva, de mătuşa Lisaveta, dacă mai trăiesc. Nu, au murit. Le uitase Dumnezeu pe pămînt. Ca profesor, fusesem într-un an cu recensămîntul şi, la întrebarea cîţi ani are, mătuşa Lisaveta mi-a zis: „D-apoi nu ştiu, pune şi mata acolo vreo optzeci.“ Trăia într-o cămăruţă unde era sufocant de cald. În afară de sobă, era un pat, un scaun şi o măsuţă şchioapă proptită de perete. Pe masă — o lumînare şi o cutie de chibrituri. Pe pat, cu faţa albă, „omul“ mătuşii Lisavetei. Îl aştepta să moară şi să-i aprindă lumînarea. Privind bătrînul scheletic din pat, însuşi sentimentul de milă îşi înflorea cu greu. A murit în aceeaşi zi.

Mătuşa Pinuţa ştie să povestească frumos: cum a luat ea premiul întîi, cum a sărutat-o arhiducesa Ileana, ehei, cum cîntau Manoiştii, o fanfară nemaipomenită, nu ca ţiganii lui Buruiană de azi.

Într-adevăr, s-ar zice că timpul are răbdare cu aceşti oameni; i-a aruncat definitiv de pe orbita lumii. Mătuşa Pinuţa care a muncit o viaţă acasă, la CAP, a crescut şase băieţi, are cîteva sute de lei pensie în timp ce o soţie nomenclaturistă are şase mii. Dar ea nu ştie de asta. Ca în maelströmul lui Poe, vîltoarea uriaşă, ea rămîne undeva la mijloc: în jur totul se zbuciumă, dar aici mişcarea este aproape nulă. Există şi riscul. Poe nu ştia asta, ca maelströmul să-şi mute axa în jurul căreia se învîrte şi să măture pe cel din mijloc.

Vor putea oare liberalizarea ori legea funciară să refacă satul spart? Umbra maelströmului poate întuneca definitiv totul.

La întoarcere, cînd am plecat spre staţia de autobuz, satul era şi mai gol. Pe drum, prin curţi — nici ţipenie. Apoi am văzut în depărtare o mulţime de oameni urcînd pe deal. Cenuşiul gloatei era înviorat de sclipirile instrumentelor fanfarei lui Buruiană. Au ajuns sus, la cimitir. Părea că tot satul se urcase în cimitir. Capacul unui sicriu pluti o clipă deasupra mulţimii. După o vreme coloana se împrăştie, lungindu-se de-a lungul drumului ca şi cum ceva necunoscut ar fi mînat-o spre o prăpastie.

Radu PĂRPĂUŢĂ

Corespondență din New York

Fragmente despre România în iarnă

Şi încă un citat care se potriveşte românilor de azi: „Toată problema este: sunt eu un monstru sau o victimă?" (Dostoievski — *Crimă şi pedeapsă*). O victimă, desigur, care a devenit monstru. Călăii au rămas călăi, victimele s-au transformat în torţionari, proprii lor torţionari. Experimentul închisorii Piteşti, generalizat în toată ţara.

*
* *

Nu Regele Mihai trebuie plîns. Pentru că un rege nu poate fi umilit. El este rege, orice ar face ceilalţi spre a nu vedea asta. Dar vai de ţara care n-are regele ei!

*
* *

Regalitatea, o instituţie pe care a înfiinţat-o Dumnezeu. Cînd poporul lui Israel şi-a dat seama că nu are conducător, i-a cerut lui Dumnezeu un rege. Şi Dumnezeu prin prorocul Samuel, l-a desemnat pe Saul drept rege peste poporul lui Israel. Dar Saul a păcătuit în faţa lui Dumnezeu şi acesta, tot prin Samuel, l-a ales drept înlocuitor al lui Saul pe David. Saul a aflat şi a vrut să-l piardă pe noul ales. David s-a ascuns şi, cu toate că era mai puternic decît Saul, a evitat confruntarea cu acesta. Într-o noapte, după o zi în care îl hăituise pe David, Saul a adormit într-o peşteră. David s-a apropiat de el, fără a fi simţit de nimeni, s-a aplecat şi, cu sabia, a tăiat o bucată din veşmîntul lui Saul. După aceea, lui David îi bătea inima cu putere, pentru că tăiase colţul hainei lui Saul. Şi a zis oamenilor săi: „Să mă ferească Domnul să fac împotriva domnului me care este unsul Domnului, o aşa faptă ca să pun mîna pe el! Căci el este unsul Domnului!" Şi i-a oprit pe oamenii săi, şi i-a împiedicat să-l omoare pe Saul.

*
* *

Vladimir Volkoff, marele scriitor de limbă franceză, scrie, în eseul său *Despre rege*, că regele este un mediator (mediocosm) între Dumnezeu (macrocosm) şi popor (microcosm). El este răspunzător în faţa lui Dumnezeu de faptele poporului său şi, totodată, arată poporului calea spre Acesta şi atributele Sale.

*
* *

Şi poate nu-i la voia întîmplării faptul că societăţile comuniste, aşa cum o arată Albert Camus, se întemeiază pe două mari crime: execuţia Regelui Ludovic al XVI-lea şi cea a Ţarului Nicolai al II-lea. Volkoff remarcă faptul că ambii monarhi erau extrem de credincioşi. O dată ce legătura poporului cu Dumnezeu este distrusă, societatea se îndreaptă, cu paşi siguri, spre dictatura cea mai întunecată. A fost cazul Revoluţiei franceze, a fost, şi încă mai este, cazul Revoluţiei bolşevice.

*
* *

Dumnezeu i-a pedepsit pe Adam şi pe Eva pentru că se înfruptaseră din fructul oprit. Pomul cunoaşterii, cel ce le dădea iluzia emancipării, nu le-a adus decît nenorociri. Ce-a adus Rusiei aşa-zisa emancipare a gloatei? Dar României? Pentru societăţile de tip occidental a fost posibilă o redresare prin democraţie. Pentru cele de tip oriental, regăsirea drumului pare imposibilă fără un monarh.

Înainte de evenimentele din Decembrie '89 şi imediat după, acestea păreau simple speculaţii livreşti. Acum situaţia s-a schimbat: este limpede că numai un rege poate curăţa aceste grajduri ale lui Augias, numai un rege poate opri căderea României în capcana fesenistă a totalitarismului.

*
* *

Este adevărat, poporul din 1990 este altul decît cel din 1947. Floarea naţiunii de atunci a fost distrusă. În locul ei au crescut buruienile care au zădărnicit orice încercare de renaştere a elitei. Nu o elită neapărat intelectuală sau tehnocrată, ci una morală. Şi totuşi e greu de acceptat că românii s-au ploconit fără crîcnire în faţa lui Dej, s-au ploconit în faţa lui Ceauşescu, se ploconesc în faţa lui Iliescu, şi nu sînt în stare să-l vadă pe Regele Mihai drept ceea ce este: conducătorul României.

*
* *

Mai plin de bun-simţ a fost Pillat din Pont, spălîndu-se pe mîini în faţa mulţimii, decît Pillat din Olteniţa, cel care se laudă cu crimele sale în faţa unui popor care nu mai ştie ce este binele şi ce e răul.

* *
*

Mulţi preoţi, pe vremea lui Ceauşescu, îşi începeau slujba religioasă rugîndu-se pentru sănătatea şi bunăstarea tiranului. La fel şi mulţi neoprotestanţi. Îşi încep ei acum slujba rugîndu-se pentru rege? Dorm ei liniştiţi pentru că n-o fac? Se roagă ei pentru Iliescu, fiul de suflet al Satanei? Să-l iertăm pentru că nu ştiu ce fac? Ei, cu cărţile sfinte în mînă?

*
* *

În timpul campaniei electorale, Iliescu a promis românilor marea cu sarea, luna de pe cer, libertate, democraţie şi prosperitate. Şi, ca o culme a perversităţii comuniste, făcea vizite de lucru prin bisericile patriei, desigur, pentru a-i atrage pe nătărăi în plasa toleranţei sale.

Mult hulitul patriarh Teoctist, cel care fusese obligat la o binemeritată demisie, a fost repus în drepturi pentru că legile bisericeşti nu acceptau înlocuirea sa atîta timp cît se mai afla în viaţă. O măsură prin care cel ce-şi vînduse enoriaşii securităţii lui Ceauşescu urma să-i vîndă acum securităţii lui Iliescu. Pe de altă parte, deşi abdicarea Regelui Mihai a fost ilegală, Iliescu, cel ce abolise constituţia comunistă pentru că era comunistă, scoate de la naftalină un decret secret, dat de comunişti în luna Mai a anului 1948, prin care se retrăgea, în mod abuziv, cetăţenia română Regelui Mihai. Consecvenţa inconsecvenţei lui Iliescu, va ajunge, cu siguranţă, proverbială. La fel şi prostia primului ministru. Dar dacă, în ceea ce-i priveşte pe aceştia doi, expulzarea Regelui Mihai este o crimă, în ceea ce priveşte acceptarea minciunilor lor de către popor este o tragedie.

*
* *

Oprindu-l pe rege, ei au dovedit că nu s-ar da înapoi de la a-l opri să intre în ţară, de ar fi cu putinţă, nici pe Ştefan cel Mare, dacă ei ar considera că acesta le-ar putea ameninţa poziţia. Sau pe Mihai Viteazul. Sau pe Mihai Eminescu. Prin ce se deosebesc de Ceauşescu, cel care demola biserici şi sate şi vestigii ale istoriei? Aceşti ticăloşi au împiedicat repunerea în drepturi a istoriei românilor. Ce joc fac ei? În slujba cui se află?

*
* *

Am crezut o vreme că menirea noastră este de a asigura supravieţuirea României prin ceea ce era fiecare din noi, prin fărîma de ţară pe care o purtăm în suflet, aşa cum personajele unei cărţi de Ray Bradbury învăţaseră pe de rost pasaje din cărţi pentru a asigura, pentru viitor, renaşterea culturii distruse de pompierii dictatorului. Şi, cuprins de aceeaşi revelaţie, devin conştient că România suntem noi, mulţi sau puţini, risipiţi prin lume şi hăituiţi prin ţară, loviţi şi înstrăinaţi, dar nu mai puţin liberi, nu mai puţin demni.

*
* *

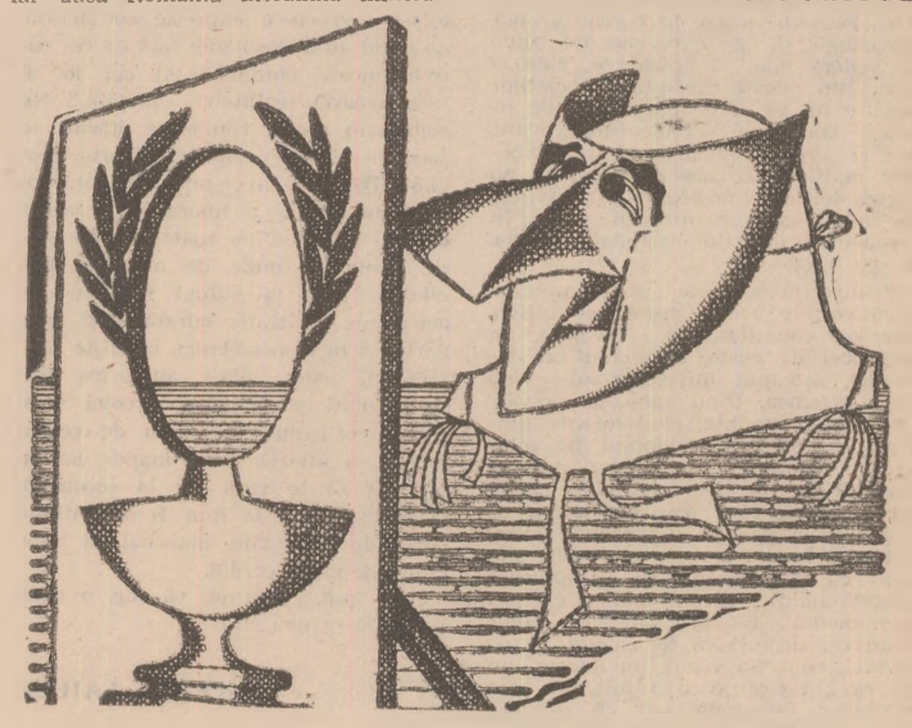
Pentru că, dacă România înseamnă un popor blajin şi tolerant, înţelegător şi înţelept, fără nici o ezitare o spun, România suntem noi, cei care acum ne aflăm în poziţia celui care pierde; iar dacă România înseamnă minciună, şi ură, şi sărăcie, şi crimă, şi neobrăzare, atunci România sunt ei, Iliescu şi Roman, securiştii şi minerii, Barbu şi Păunescu, idioţii şi făţarnicii, comuniştii şi feseniştii. Iar numele noastre, alăturate celor ale istoriei României, nu vor fi fost decît simple accidente în corabia acestui popor care călătoreşte spre ţinte neclare. Şi dacă România este cea pe care o vedem acum, oriunde voi fi, mă voi afla mereu pe celălalt mal. Singur sau cu cîţiva prieteni. Şi oricît de mult mă voi înstrăina, ori de cîte ori îmi voi arunca privirea spre ceea ce a fost ţara mea, voi întoarce grăbit capul spre a nu mi se vedea lacrima durerii.

România, iubita mea căzută în mrejele Răului.

România, Viridiana mea violată de cerşetorii cărora li s-a permis să intre în casă.

România, frumoasa mea răstignită de Fiii Întunericului.

Liviu CANGEOPOL

Minima moralia

Zîmbetul trădării

Dacă putem avea încredere în imaginile date la televiziunea noastră, pe parcursul vizitei în Uniunea Sovietică, preşedintele Ion Iliescu a ţinut-o tot într-un zîmbet. La început, am crezut că este vorba de satisfacţia reîntîlnirii cu locurile unde a studiat şi a trăit cinci ani din viaţă. Apoi, însă, mi-am amintit că la fel de zîmbitor era şi în timpul vizitelor în Jugoslavia şi China. Pare limpede că preşedintele nostru se simte mai bine la întîlnirile cu liderii comunişti decît la cele cu conducătorii ţărilor capitaliste aflate în neîntreruptă putrefacţie încă de pe vremea lui Lenin. Dacă n-ar fi preşedinte al României, acest lucru n-ar avea nici o importanţă. În fond, orice om se simte mai bine cînd se află între cei asemănători lui. Dar Dl. Iliescu a fost ales preşedinte al unei Românii ce s-ar dori democratică şi atunci motivele de îngrijorare în ce priveşte destinul ţării se acumulează vertiginos.

Şi încă s-ar fi putut trece peste asta, şi încă am mai fi putut spera într-o miraculoasă evoluţie a personalităţii Domniei Sale. Asta însă pînă în momentul desfăşurării acestei vizite. Pentru că, o ştim cu toţii deja, această vizită nu a fost una obişnuită. Ea a fost prilejuită de semnarea unui tratat între România şi Uniunea Sovietică. Ce importanţă are?, s-ar putea spune, toţi preşedinţii semnează tratate între ei. E adevărat, toţi preşedinţii semnează tratate, asta este soarta preşedinţilor, să semneze tratate, acorduri şi înţelegeri. Numai că, în cazul acestui tratat, este vorba de cel puţin două-trei „amănunte" de natură să ne zdruncine serios încrederea în conducătorii noştri şi să ne umple sufletele cu aerul îngheţat al morţii. Mai întîi, ar fi vorba de faptul că, dintre toate ţările foste comuniste, singura care s-a grăbit să semneze un asemenea tratat cu Uniunea Sovietică a fost ţara noastră. Asta în vreme ce celelalte foste „surate" încheie înţelegeri între ele şi fac tot posibilul să capete un loc în structurile politice, economice şi chiar militare vest-europene.

În al doilea rînd, omul care în iunie trecut a jurat să apere interesele ţării şi poporului român a semnat, de fapt, un tratat prin care soarta confraţilor noştri din Basarabia este pecetluită pentru încă (măcar) cincisprezece ani. Un punct al tratatului precizează clar: între cele două ţări, nu există nici un fel de probleme teritoriale şi de frontieră. Japonia a refuzat să semneze pînă şi un tratat de încheiere a celui de-al doilea război mondial cu U.R.S.S., din pricina cîtorva insuliţe aproape nepupulate, iar un preşedinte ales al României nu este în stare nici măcar să ceară eliminarea consecinţelor pactului Molotov-Ribbentrop! Este bine să repetăm pînă la disperare: peste trei milioane de români sînt lăsaţi în captivitate sovietică fără să ştim măcar care este preţul acestei vînzări.

Urmează al treilea motiv de uimire, de neînţelegere de spaimă, acela care-ţi ridică părul măciucă. Acest tratat nu a fost semnat — vorba preşedintelui de pe vremea cînd era provizoriu — „cu sula în coaste", întrucît în momentul de faţă Uniunea Sovietică nu este capabilă să mai pună „sula în coaste" nimănui, ci cu zîmbetul pe buze. Zîmbetul trădării. Mă întreb: ce mai pot aştepta românii de la un asemenea preşedinte, de la un asemenea guvern, de la o astfel de conducere? Vînzarea Ardealului? Cedarea Dobrogei? Împărţirea ţării în mai multe zone conform „planului Valev"? Nu ştiu. Cred că putem aştepta orice, chiar şi cele mai tragice şi antinaţionale decizii. Dar, cu puţină speranţă în suflet, mai putem aştepta ceva — un viitor şi adevărat proces al „marii trădări naţionale". Un proces ce ar fi putut începe încă din decembrie 1989 dacă o mînă de agenţi cominternisto-kaghebişti n-ar fi confiscat cea mai curată şi mai sîngeroasă revoltă anticomunistă din întreaga Europă de Răsărit. Preţul sprijinului acordat pentru această confiscare a fost, deocamdată, Basarabia. Să ne ferească Dumnezeu de mai rău! Acesta a fost darul oferit de guvernanţii noştri poporului român de pe ambele părţi ale Prutului c prilejul Sfintelor Paşti. Un dar oferit „cu zîmbetul pe buze". Iuda măcar a avut remuşcări după vînzarea Mîntuitorului.

Liviu ANTONESEI

Cronică de spectacol

Dacă se acceptă convenția pe care v-am propus-o, aceea a unei asimilări a arenei publicistice cu o scenă de teatru, atunci devine cum nu se poate mai firesc să cîntărim la fel ca într-o cronică de spectacol, și ce e rău și ce e bun, și jocul de lumini și umbre, și expresivitatea unor măști și ce se ascunde dincolo de artificiile fizionomiei accentuate. Avem conflict? Avem — și ce conflict! Intrigă — intrigi, berechet. În pofida atîtor tensiuni și crize, probabil s-a trecut de punctul culminant, însă nu avem cum ști care va fi deznodămîntul. Deși, ne încearcă oarecari presimțiri... Poate o trecere în revistă a unor personagii de prin reviste ne ajută să vedem mai limpede ce, cine și cum. Din păcate, balanța aprecierilor noastre nu va fi neapărat una de finețe. Din vina cronicarului, poate. Dar și „eroii" comediei, ai tragicomediei politice pe care o urmărim, au partea lor de vină. Ne vom convinge de îndată ce vor intra în scenă. În scena unde unii țin morțiș să... se dea în spectacol.

Printre personajele, să le numim, negative ale acelei prese ce cultivă, fățiș ori camuflat, ideea revanșei, un fost poet de curte, duplicitar cît cuprinde, așteaptă înfrigurat să-i vină iarăși vremea. Cînd zgomotos, revărsîndu-se în cuvinte, cînd mieros, umblînd cu fofîrlica, pedalînd pe echivocuri răsuflate, planturozitatea sa pare că ar voi să-și continue jocul, jocul dublu, fără a-și da seama că pentru sine partida e pierdută. Echilibristica lui nu are șanse, cu atît mai mult cu cît, năpădit de voluptuoase aduceri-aminte, bardul mai și gafează monumental. Să proclami, de pildă, către cei dispuși să te asculte (și de zevzeci, cum s-a văzut, nu ducem lipsă) că „N. Ceaușescu a fost un om complex" înseamnă sau că delirezi, ca un alt Dan Zamfirescu, sau că împingi sfidarea pînă dincolo de limita toleranței. Să faci propagandă sforăitoare pentru *tovarășii* aflați (încă) la popreală, „patrihoții" care au dus țara de rîpă și care cu un an în urmă tremurau că vor trebui să dea socoteală, e totuna cu a paria pe un cal șontorog. Dar este și o mostră de nerușinare.

La care, nu-i vorbă, am putea adăuga multe altele. Minerii, decretează (într-un interviu) o figură cam dubioasă, de aventurier cu ifos, au dat în acel iunie blestemat, „cel mai sublim exemplu de spirit de corp și de simț civic". Citești, te freci la ochi, mai citești o dată și tot nu-ți vine să crezi. Flatarisirea brutei (manipulată sau nu — nu asta ne interesează) și propulsarea ei în categoria sublimului, iată un exemplu cras de cinism și de impostură cu moț. Cu barbă, era să spun. Se vede treaba, așa li-i partitura acestor „jupini" — în fa(ls) major.

Însă nu ar recunoaște în ruptul capului. Un ilustru personagiu (personagiu cu lustru), acela care a declanșat „sindromul Apaca", afirma chiar, cu un aplomb surîzător, că el nu a mințit niciodată! Un detector dintr-acelea, știți dumneavoastră care cred că ar fi făcut, la fraza amintită, explozie. Cum așa, niciodată? Că nu e om să nu fi făcut-o, darmite... zoon politikon.

Ei, și nu trec multe zile de la o asemenea declarație și ce ne este dat să auzim? Vorbind de astă dată Europei, domnul profesor voia să-și încredințeze auditorii că — ascultați și vă minunați — minerii nu au molestat pe studenți. Au avut ce au avut cu niscaiva obiecte, acolo, care incomodau Puterea prin reflexul verzui și prin efectul lor destabilizator. Au năvălit (cu ochii arzînd ca niște lămpașe), au distrus (cu o remarcabilă eficacitate) și au plecat (luînd, preț al ostenelii, niște suveniruri).

Asta a fost tot... Sfîntă Varvara!... Ma che bugia! Una mentira espectacular. Gracieux mensonge. Mensonge et verite... „romanesque". Oricum, după asemenea acute (neadevăruri) la rampă, chiar că-ți vine să te duci să respiri un „aer curat, muncitoresc".

Înainte de a încheia, să nu uităm să mai dăm o raită pe la „eroii" de la gherlă. Dacă e să te iei după elucubrațiile unor nostalgici ai ceaușismului... de aur, s-ar cuveni, ce mai încoace-ncolo, să ne plecăm fruntea și să le cerem iertare. Cît spirit creștinesc, o, Doamne, la unii care știm bine că nu au avut în viața lor nimic sfînt. Ce proastă melodrama! Auziți întrebare: „de unde atîta ură față de niște oameni, în majoritatea lor, bătrîni și bolnavi?" Strivim bine de tot, o lacrimă, iar apoi cădem pe gînduri. Ură o fi? Poate iritare? Poate dezgust?

Dar, dacă n-o fi cu bănat, aș avea și eu de pus o întrebare. De unde, la o anumită parte a presei, ca să folosesc și eu o expresie consacrată, de unde atîta dușmănie față de cei care muncesc gîndind? Al cui joc îl face această ostilitate dirijată? Nu cumva în aceste veninoase atacuri se ascunde și un complex? Foarte probabil. Dar și o înverșunată dorință, un timp înăbușită, a unora și a altora de a-și face loc, cu coatele și cu dinții, acolo de unde de abia au fost clintiți. Puși la stîlpul infamiei, în acele zile de trăire curată, dați la o parte ca niște netrebnici, ca niște răufăcători, acum, iată-i, au prins glas și, cocoțați pe măgura cîrcotei și a machiaverlîcului, se dau de ceasul morții să învîrtă roata înapoi, barem atît cît să le vină lor la socoteală. Dacă agitația asta n-ar fi o continuă sursă de nocivitate, mai-mai că te-ar cuprinde mizericordia.

Așa, însă... Dați-mi, vă rog, o rimă potrivită pentru *milă*!...

Florin FAIFER

PREȘEDINTELE ROMAN și PREMIERUL ADRIAN SEVERIN

După intervenția în Senat, din 29 martie, a d-lui Bîrlădeanu, pînă și presa pro-F.S.N. s-a divizat.

Presa independentă, bucuroasă de iminenta despărțire de dl. Bîrlădeanu, nu pare dispusă a-i asculta acestuia, cu atenție, cîntecul de lebădă.

Cred că e bine totuși să auzim ce spune și gura păcătosului. Mai ales că, în răspunsul său, dl. Adrian Severin pare a se arăta uimit „că de democrație vorbesc astăzi mai tare și mai răspicat cei care, în trecut, au fost piese de bază ale unui sistem care nu se putea numi democratic" Ne exprimăm, la rîndu-ne, uimirea față de uimirea tînărului și multipotentului ministru. Cum se poate ca dl Adrian Severin, cu inteligența-i binecunoscută, să observe abia acum că Alexandru Bîrlădeanu este un campion al regimului comunist? Ne întrebăm, stimați telespectatori, cînd va fi dispus dl. Severin să observe, în sfîrșit, că și președintele Iliescu a fost „o piesă de bază" a regimului comunist și încă într-o perioadă în care nici un vis nu se mai putea lega de acest regim? Dl. Severin l-a acuzat pe președintele Senatului, pur și simplu, de diversiune, spunîndu-i că amestecă problemele Parlamentului cu problemele de partid, dar se vede cu ochiul liber că toate acestea nu sînt chiar atît de bine delimitate.

„Frumusețea nu justifică prostituția, domnule Severin!", l-am auzit spunînd, la un moment dat, pe academilițianul Bîrlădeanu, dar la această remarcă tînărul și inteligentul nostru ministru nu a mai răspuns în alocuțiunea sa. „Nu e vinovată țara, ci sînt vinovați guvernanții!" a mai rostit, impulsionat de adevăr, dl. Bîrlădeanu, dar și această remarcă a trecut, destul de suspect, neobservată de finul observator Adrian Severin.

Faptul că, la Convenția F.S.N., dl. Petre Roman și ai săi au ținut foarte strîns hățurile și au pus, eficient, „pumnul în gură" continuă, iată, să „destabilizeze" FRONTUL și, mai departe Parlamentul! Comunicatul dat imediat de Consiliul Director al F.S.N. ca și primirea urgentă a d-lui Roman de către dl. Iliescu încearcă să ne convingă că premierul român a cîștigat, definitiv, partida, iar corabia sa navighează cu vînt bun din pupa. „Mîndră corabia — meșter cîrmaciul!!".

Din păcate, preocuparea d-lui Roman este exclusiv politică! Președintele Roman și primul ministru Severin sînt de neclintit!

Dorin POPA

Ionescu e senil, Cioran nu se bagă în treaba asta, Eliade e mort

Constantin Andrei: Ți-aș pune o întrebare: Cum am putea noi să integrăm, să raliem la cultura noastră valorile culturii din diaspora? Te întreb eu acum, care cultură crezi că o va integra pe cealaltă?

Ioan Buduca: Nici, nici. Eu cred că problema este fals pusă. Vezi tu, mie nu-mi place acest termen de raliere. Sună a centralism... E ca și cum am presupune un centru în jurul căruia să graviteze ceilalți. E o discuție care se poate purta... dar nu în această întrebare care mi se pare falsificatoare.

C.A.: În același context ai putea să-ți pui tu o întrebare mai bună?

I.B.: Nu. Hai să discutăm problema. Deci există o problemă care este a diasporei românești. De ce a devenit ea din nou o problemă? Pentru că, în noul regim, să-i spunem așa cu toată îngăduința, nu s-a făcut nimic față de politica vechiului regim pentru a facilita un dialog firesc între valorile diasporei și personalitățile din țară. Acest dialog există, nu mai este oprit de nimeni, dar este individual. Ori, statul nu a făcut nimic pentru ca acest dialog să ajungă aproape o instituție de stat.

C.A.: Sau să devină public...

I.B.: Exact. Sau să devină public. Eu aș prefera ca dialogul nostru cu diaspora să ia chiar forme instituționalizate, în sensul în care anual să se poată face un mare simpozion în țară, la care să poată fi invitați oameni de cultură din afară, personalități culturale din România și să se discute o temă oarecare. Se putea începe anul acesta cu tema democrației care e actuală. Acest dialog nu s-a făcut, știm bine de ce. Pentru că personalitățile din diaspora au detectat toate greșelile noului regim... Iar noul regim este la fel de intolerant ca și vechiul regim.

C.A. Din cele spuse de tine se poate desprinde o întrebare. Crezi că în acest moment există pericolul ca mari personalități ale culturii românești să devină personalități ale diasporei?

I.B.: Pînă în clipa în care vorbim nu există acest pericol, în sensul că nu s-a manifestat încă nimic grav în ceea ce privește o emigrație a intelectualității de vîrf, așa cum s-a întîmplat în timpul dictaturii. Ei au rămas, să-și facă datoria. Dar există riscul și pericolul, dacă în lunile ce urmează se întîmplă nu știu ce drăcie, de tipul dictaturii militare, sau război civil. Acest risc plutește în aer chiar în zilele acestea. Oricum, nu noi putem fi profeți.

C.A.: Ar mai exista un pericol pe care eu îl văd ușor evidențiabil. Este vorba de faptul că noi avem în diaspora o serie de așa-zise personalități care de fapt sînt niște falsuri...

I.B.: Mai întîi trebuie spus că în cazul românilor nu se poate vorbi despre o adevărată **diaspora**, așa cum se poate vorbi în cazul polonezilor sau a evreilor. Să-i spunem exilul românesc... Există într-adevăr personaje din exil, de genul lui Virgil Tănase, care se află în relații foarte bune cu noua putere. Dar asta numai pentru faptul că el se afla în relații foarte bune cu vechea putere, iar noua putere este de fapt vechea putere. Asta pentru că Virgil Tănase a fost agentul lui Ceaușescu și l-a trădat. Este povestea unui agent nu a unui intelectual. Din punct de vedere intelectual între Virgil Tănase și alții nu există nici o diferență, decît poate de ordin valoric. Dacă vrei rămînem cu suspiciunile pe care le are puterea. Că uite... „ăla este el un intelectual dar a făcut niște servicii"... Cu așa ceva nu facem decît să perpetuăm o mentalitate veche. Dă-l în măsa cu serviciile lui... Dacă noi vom continua să ne uităm în dosarele intelectualilor nu vom mai termina două generații cu securitismul. Vom descoperi, poate, că și Eugen Ionescu a făcut trei ore nu știu ce serviciu nu știu cui. Și ce-i cu asta? Dă-i în măsa! Este grav că unii au făcut servicii lui Ceaușescu, dar pentru că ei sînt acum mai puțin cunoscuți decît înainte nu văd de ce am continua această inspecție. Cînd se pune problema discuției trebuie să existe încredere.

C.A.: Considerăm deci întrebarea dizolvată?

I.B.: Da, numai că nu sînt de acord cu termenul raliere. Sună a centralism. Nu sînt de acord cu un centru al afacerii ăsteia.

C.A.: Sau cu mai multe centre...

I.B.: A, da, e normal să apară mai multe centre. Păi ele sînt patru acum. Unul conformist și unul nonconfirmist la București, așa cum există unul conformist și unul nonconformist la Paris. Dar normal este să apară centre firești. Practic nu există un centru la care să te afiliezi nici la Paris, nici la București. Ionescu e senil, Cioran nu se bagă în treaba asta, Eliade e mort și chiar dacă ar fi trăit n-ar fi fost un lider. Cei care vor să fie centru nu fac altceva decît să perpetueze o mentalitate totalitară.

decembrie 1990

Constantin ANDREI

OMUL NĂPĂDIT DE CUVINTE

Orice încercare de a aproxima structura ultimului volum al lui Nichita Danilov *) pare sortită eșecului. La prima vedere, haosul stăpînește nepăsător, amestecînd invocații religioase, poeme urmuziene, cugetări metafizice, „peisaje" apropiate de concizia haikuului, parabole în versuri și proze, balade, lieduri romantice și chiar romanțioase, prelucrări livrești, versuri descriind citadina isterie de beton și de sticlă, utopii medievale pline de coifuri, scuturi, steaguri pestrițe, timbițe și luptători.

Fiind un volum antologic, *Deasupra lucrurilor neantul* are un caracter mozaicat, iar capacitatea de selecție a autorului, abilitatea de dozare a efectelor sînt dificil de pus în lumină. Luate separat, majoritatea poeziilor propuse de volum produc, cu siguranță, o impresie mai puternică. Amestecate însă în acest ansamblu, ele ajung, fie datorită repetițiilor (e o adevărată invazie de aripi, de trupuri în paginile poetului !), fie datorită contextului, să se estompeze. Poeme excelente, imagini adesea strălucite au mai puțină forță în amalgamul generos în care sînt cuprinse; e ceva ciudat aici, parcă nu și-au găsit un titlu care să le reprezinte și nici locul în volum. Se alunecă prea lesne, prea aleatoriu de la beția imagistică la sobrietatea unor linii aproape pure, de la reluarea obsesivă a unui ritm la scrierea în proză.

Nichita Danilov are capacitatea extraordinară de a declanșa— uneori cu o singură comparație, aparent banală — o întreagă răsturnare a lumii cunoscute, materializînd limbajul, ajungînd să se poată continua oricît, imaginile se vor înlănțui, nici o secvență nepărînd prea absurdă, nici o îmbinare nefiind ocolită. Odată dezlănțuită, imaginația poetului cu greu va mai fi stăvilită, descriind arabescuri ciudate, încălcînd sensurile comune, depășind sensurile secunde, corporalizînd cuvintele. E suficientă o deviere de la obișnuit pentru ca, apoi, mișcarea să continue din ce în ce mai complexă : Numele îl port deasupra mea cum o casă acoperișul : / Zid înalt, acoperit de iederă. / De ploi nu mă apără, / de frig nu mă ocrotește // Noaptea îmi las mîinile să atîrne în gol / prin pereții de sticlă ai casei / și picioarele adumbrite de lună mi le scot / ca niște cornițe de melc prin lucarnă. // Cu urechea lipită de burlanul dinspre partea de răsărit a Casei, / în singurătatea mea ascult / cum pe cerul gol se tînguie vidul // Manechinele despuiate de pe străzi / și oamenii cu fața răvășită de somn / mă întreabă : Cîți bani ai îngropat / la temelia Casei tale ? // La temelia Casei mele / am îngropat patru zaruri. / Unul la răsărit, unul la apus, / unul la miazăzi, altul la miazănoapte. // Noaptea prin somn, aud cum le rostogolește vîntul." Lumea materială crapă din toate încheieturile, lasă locul unui univers al imaginației care, pînă la urmă, se dovedește la fel de material. Nichita Danilov gîndește *cu* și *prin* imagini — de aceea „peisajele" sale sînt, cel mai adesea, reușite, lipsite de dezvoltări parazitare. Tot de aceea este atît de vulnerabilă poezia lui cînd încearcă să teoretizeze sau, poate și mai rău, să „filosofeze". Uneori, încîntat de sine și de abstracțiuni, poetul se pierde în încropiri stîngace sau prețioase, sperînd să devină... metafizic. Cînd construcțiile transparente nu-l mai mulțumesc, Danilov recurge la procedeul său preferat, la parabolă. Pentru el, parabola ține adesea loc de filosofie — îi mai domolește elanurile teoretizante, părînd să transmită sensurile pe care le-a descoperit sau măcar bănuit. Din păcate, uneori, poemele sale în proză nu sînt decît o colecție de simboluri brute care încearcă să materializeze abstracțiunile dar nu reușesc decît să le dea un aer greoi. Încîntat de propriile puneri în scenă, autorul va abuza de parabolă, transformînd-o în manieră. Departe de a mai fi un punct de rezistență al cărții textul parabolic va obosi, devenind și un semn al lipsei de discernămînt al autorului. Se construiesc astfel poeme banale sau mult prea retorice, demonstrații morale. Prin faptul că-și propun descifrarea unor sensuri mult prea clare, astfel de texte sînt și partea cea mai puțin rezistentă din volum, cea mai lipsită de poeticitatea propriu-zisă. Un fel de automulțumire îl îndeamnă pe poet să păstreze orice povestioară cu tîlc, în ciuda transparenței sale supărătoare. De altfel, cine a citit și articolele lui Danilov a putut observa că parabola este marea sa iubire, dar, în același timp, și marele său risc. Orice se poate spune pe ocolite, iar autorul zîmbind în barbă, pare convins că are prilejul să descifreze sensurile adînci ale lumii. Și ale creației. Cititorul nu va fi deci scutit de teoretizările despre poezie, nici de regîndirea cețoasă a limbajului poetic. Pornit pe această pantă, nimic nu-l mai poate opri pe autor, orice construcție— chiar arhicunoscută — părîndu-i-se semnificativă. Iată, de pildă, niște considerații bine gîndite *despre poezie* : „Tata avea o vorbă : trăia în micul nostru / tîrg un mare meșter șelar / pe nume Iohann / care atunci cînd meșterea un ham / îl încerca mai întîi pe el. / Își încălța cizmele noi / își lua vesta, pălăria de fetru, / ceasul de buzunar cu lanț de argint / hainele lui de sărbătoare — / se înhăma

apoi la o trăsură veche, bizară / pe care o ținea închisă în magazie / și o pornea la deal / din Podul de Fier / pînă în Tîrgul Cucului și înapoi / — o groază de copii se țineau după dînsul — // și dacă nu-l rodeau cusăturile / punea hamul și pe cal. / Unde mai întîlnești astăzi oameni ca el ?"

Odată cu încrederea aproape nemăsurată în puterea sa de a transmite sensuri, de a filosofa în manieră originală, Nichita Danilov începe să devină un descendent al lui Macedonski, gesticulînd bogat, nescăpînd nici o ocazie de a-și afirma genialitatea, defiinindu-și eul imens, în stare să absoarbă totul. Din ce în ce mai des, poza neînțelesului, a celui aflat deoparte, departe de lumea obișnuită începe să-l fascineze. De la o astfel de poză și pînă la a se prezenta drept un Messia neașteptat dar sosit, Nichita Danilov nu mai are de făcut decît un pas — el devine „cel care este", cel ce nu suportă nici un cuvînt spus despre sine, mai presus de orice aproximări și descrieri, el este zeul ciudat care încă mai poate cobori pe pămînt : „În sfîrșit venisem. Nu pe un asin alb, ci pe un cal cu picioare de cîine. Încotro mergeam?" Poate nu este absolut întîmplător că titlul volumului este, totodată, titlul unui poem ce încearcă să prezinte acest eu orgolios, să-i lumineze fața necunoscută, să spargă zidul de tăcere din jurul creatorului-Messia. Pe urmele lui Macedonski, Danilov va flutura și el prin fața ochilor cititorului o mantie de cuvinte, va folosi, pentru a mări ambiguitatea și a lăsa impresia unei întemeieri, cuvintele scrise cu majuscule. Trebuie să-și susțină prin orice mijloace unicitatea, imaginînd un spațiu care, la rîndul său, încearcă să fie irepetabil. Astfel, gesturile obișnuite încearcă să devină gesturi ale începutului, poetul sperînd să refacă lumea în numele său. Adesea, de altfel, el și reușește.

În totul, **Deasupra lucrurilor neantul** este o carte inegală, cu poeme foarte bune, dar și cu naivități și ansambluri artificiale. Este un volum în care manierismele apar alături de imagini noi și de poeme foarte consistente. Poate de vină este prea marea încredere a autorului în tot ce pune pe hîrtie. De altfel, de acest risc nu sînt scutiți mai ales poeții importanți, cum Nichita Danilov este.

Gabriela GAVRIL

*) **Nichita Danilov — Deasupra lucrurilor neantul, Ed. Cartea Românească, 1990.**

PEDRO LOBOS — Mortalitate infantilă — *litogravură.*

SERIA A TREIA PITEȘTI

Paul Goma este un scriitor. Un scriitor adevărat. Iar **Patimile după Pitești** e una din cele mai bune lucrări ale sale. Ca sursă de inspirație, ea reprezintă însă o excepție la el, nemaipornind de la o experiență proprie, dar prelucrînd artistic minuțioase mărturii orale, reproduse adesea cu o fidelitate pînă și fonetică. Tema cărții e cutremurătoare ; experimentul Pitești a fost unic în lume și ține de istoria tragică a românilor în ultima jumătate de veac.

Din respect pentru autor, nu voi încerca eu să-i evaluez romanul sub raport estetic, lăsînd sarcina în seama specialiștilor, criticii literari. Ceea ce pot însă mărturisi este că, auzindu-l citit, cu ani în urmă, la „Europa liberă", am retrăit, nu numai ca fost „piteștean" ci și ca om din afara problemei, zile și nopți de coșmar. Atmosfera „reeducării" de la camera 4 spital (produsă ,cum se știe, prin tortură neîntreruptă, apocaliptică, inimaginabilă, cu care autorul a reușit să se identifice perfect în „cuptorul" creației) este formidabil de autentică.

Aș vrea doar să mă opresc, în cunoștință de cauză, la cîteva detalii ale documentației. Nemaicunoscînd, de astă dată, pe piele proprie experimentul, autorul e nevoit să creeze un personaj imaginar, naratorul. Acesta, împușcat în genunchi de **Securitate**, asistă pînă spre sfîrșitul romanului la ceea ce putea vedea și auzi de la înălțimea patului său suprapus, unde era imobilizat din cauza rănii, pînă îi va veni și lui rîndul. Dar tot ceea ce înregistrează e strict autentic, începînd de la numele personajelor pînă la cele mai îngrozitoare momente. Ba, chiar se poate identifica despre a cîta „serie" este vorba. Personal, am „trecut" pe acolo în februarie 1950, deci aici e seria următoare, a patra (și ceva din a cincea). În seria a III-a au murit, în bătăi, trei (alți trei vor muri mai încolo) iar în seria din roman — alți trei. Se observă și completarea orchestrației cu mijloace noi de tortură : mîncatul din „troacă", adică fără mîini în diferite poziții, lingerea cimentului, defăimarea figurilor sfinte ale creștinității și ale familiei tale, autobiografii aberante, monstruoase, denigratoare pînă la absurd. Și titlul romanului puțin încifrat, derutant la prima vedere, face probabil o trimitere biblică, **patimile** impunîndu-l pe **după** (= în varianta).

În fond, pe plan personal acțiunea de la Pitești urmărea, între altele, neantizarea eului, un fel de stare de imponderabilitate morală, prin desprinderea de orice valori stabile : credință, patrie, convingeri politice, părinți, frați, prieteni. Ca să ajungi la gradul de manipulare totală a acelor copii orfani, educați sub Ceaușescu de **Securitate** și deveniți teroriști de profesie. În plus, ți se cerea nu numai să ponegrești izvoarele vieții tale, dar te sileau ca tu să-i lovești întîi pe cei mai buni prieteni de pînă atunci. Oricum, să rămîi compromis în proprii tăi ochi, față de propria ta conștiință și față de camarazii de luptă anticomunistă de dinainte. Să nu mai poți ține vreodată capul sus. Ba, teroarea interioară trebuia să atingă neapărat punctul maxim : să-ți fie frică permanentă de propriile tale gînduri, să devii o cîrpă și să-ți reconstruiești de frică (dar să te autosugestionezi că din convingere) un alt univers de „valori", cele ale utopiilor comuniste. Vrînd-nevrînd, așa ajungeau victimile să se solidarizeze cu proprii lor călăi.

Pe plan social-politic se realizau cel puțin două lucruri : un enorm material informativ făcut cadou **Securității** pentru întărirea regimului comunist, prin divulgarea persoanelor, depozitelor de armament etc. nedeclarate la ancheta inițială, dinainte de condamnare, iar pentru viitor se mai rezolva o problemă : zdrobirea, anularea celui mai redutabil dușman al regimului, pentru prezentul de-atunci dar mai ales pentru viitor : tineretul, studenții avîndu-se în vedere că maturii probabil vor ieși bolnavi și bătrîni (dacă vor mai ieși) și nu mai au nici șansa de a prinde o eventuală schimbare la față a României.

Flashbackurile personajului principal sînt doar un procedeu literar. În fapt, chiar rănit fiind și lăsat deocamdată doar să asiști, la „4 spital" nu mai puteai privi în trecut, nicidecum să-l mai reconstitui. Totul se reducea la prezentul terifiant. Gîndirea era blocată iar după aceea autocenzurată. Acolo, cel mult, apăreau doar frînturi de gînd. Nu ne confundasem total cu necugetătoarele, deși primă numai instinctul de conservare, deci o stare animalică cvasitotală.

Deși autorul tratează cazuri concrete, particulare, transpare și intenția de a aborda exhaustiv dar sintetic întreg „fenomenul Pitești". De aceea ne mai simțim datori cu o explicație.

Se poate estima că din decembrie 1949 pînă prin noiembrie 1951 cînd ultimii piteșteni, în frunte cu Țurcanu, sînt transferați la Gherla, n-au putut trece prin camera 4 spital decît maximum 12 serii, adică vreo 600 de studenți din cei vreo 1 300. Și totuși nu a scăpat nimeni de reeducare. Explicația ? În camera mare de la parter unde stăteau „lăgăriștii", evenimentele s-au desfășurat acolo pe loc. Majoritatea celor de la „muncă silnică" și-au făcut „demascarea" în cele 4 camere ale subsolului. Plus alte camere și cămăruțe. În aceste locuri nu mai acționa direct Țurcanu ci adjuncții săi. Cei care au plecat la Gherla, la Canal, la Tg. Ocna sau la Ocnele-Mari erau deja „reeducați".

Un amănunt de topografie : camera 4 spital nu se afla la etajul II, cum se afirmă și în romanul lui Goma și-n alte mărturii. Să ne explicăm : închisoarea fusese construită în pantă : dinspre oraș se putea observa doar administrația, pe unde se intra și care n-avea etaj. În spate, neobservabilă decît dinspre albia Argeșului, era temnița propriu-zisă ,în formă de T. Capul T-ului avea subsol, parter și etaj. Aici, la primul etaj (și singurul), era vestita „4 spital", deasupra celor de la dreptul comun. Era cea mai mare încăpere și izolată de rest. În stînga sau în dreapta ? Corect ar fi să zicem în stînga, cum intri în închisoare. Dar cum majoritatea „locatarilor" stăteau pe coada T-ului, care avea dublu subsol, parter și două etaje, pentru ei dreapta se considera invers, privind spre intrarea oficială. Deci camera 4 spital era spre vest, nu spre est iar ferestrele le avea spre nord și spre sud.

În încheiere, fără a face reproșuri Editurii Cartea Românească, ci unor mult mai înalte foruri, considerăm că o asemenea carte — și nu numai ea ! — merita alte condiții grafice.

Costin HERIȘCA

— Conferința Națională a Alianței Civice, din decembrie, pe care știu că ați dorit-o foarte mult, s-a petrecut așa cum ați visat-o?

— Evident că nu! Atunci s-a văzut clar: cei care am pornit **Alianța Civică** eram niște oameni ai ideilor și nu niște oameni ai organizării. De altfel eu am așa, o mică idee autocritică, cred că, în general, poporul român, care are atîtea talente, cum bine se știe, îi lipsește talentul organizatoric. Chiar și lipsa noastră proverbială de solidaritate vine într-un fel din faptul că nu sîntem în stare să ne organizăm solidaritatea. La **Conferința Națională a Alianței Civice**, s-a văzut clar că ne lipsea această știință organizatorică. Vreau să vă spun că la **Conferința** pe București s-a văzut mult mai puțin asta.

— Cînd a avut loc?

— A avut loc pe 10 februarie a.c. Asta dovedește că, între timp au apărut, cum eram convinși că se va întîmpla și cum doresc să se întîmple, totul coagulîndu-se treptat, treptat au apărut oameni cu talent organizatoric.

— Deci Conferința pe București, de pe 10 februarie, a fost mai bine organizată?

— A fost organizată, în orice caz, de alte persoane decît cea Națională. Adică a fost, în cea mai mare măsură, organizată de **Solidaritatea Universitară**, de universitari, care sînt oameni mai ordonați. Însă, ceea ce voiam să vă spun în legătură cu această lipsă de organizare, ea a venit și dintr-un enorm handicap. Noi, cu toții, am fost atît de traumatizați de organizarea perfectă a manifestărilor congreselor și a conferințelor din ultimile decenii, încît orice încercare de a aranja lucrurile părea o blasfemie. Orice putea să semene cu ceea ce a fost inainte, încît, cu toții, fiind prinși de spaima de a nu repeta un cuvînt sau un gest de care aveam atîta oroare, am lăsat lucrurile într-un fel de exces de libertate, care, într-un fel pe mine m-a fermecat. Adică a fost, efectiv, ceva complet nearanjat de dinainte. Eu personal niciodată nu o să fiu în stare să aranjez ceva dinainte.

Ideea că în universități ș.a.m.d. să nu se facă politică folosește numai celor care au luat deja puterea

— Asta s-a simțit, dacă țineți minte, și în aprilie anul trecut la Adunarea Generală a Uniunii Scriitorilor. La fel organizarea, știu eu, atunci, pe moment, mi s-a părut că a fost lăsată la voia întîmplării.

— Da, dar atuncea era vorba de cu totul altceva. Aș putea zice, dimpotrivă, în acea fază de dinaintea alegerilor, la **Uniunea Scriitorilor**, a existat un fel de spaimă că scriitorii ar putea fi împărțiți în funcție de coloraturile lor politice, că asta ar putea duce la o luptă internă.

— Apăruse și acea Societate a Scriitorilor.

— Da, mi se pare că da, dar nu de asta era vorba, era vorba de chiar cei din interior, încît a existat ideea, și am știut de atunci că este o prostie ca acolo, în **Uniunea Scriitorilor**, să nu se facă politică, așa cum a apărut ideea că în universități să nu se facă politică, în sindicate să nu se facă politică, o idee care, evident, folosea numai celora care luaseră deja puterea și care aveau grijă, prin toate mijloacele, să îndepărteze pe toți ceilalți de a gîndi situația în care se găsesc. Evident, sînt de acord că institutele nu pot să devină niște găoace în interiorul cărora să se lupte între ei, dar a face politică nu înseamnă a face politică de partid, a face politică cred că înseamnă a gîndi situația social politică și mai ales morală a momentului și, în cazul nostru, înseamnă pur și simplu, a fi, a avea caracter.

— Dumneavoastră vorbiți de cei din conducerea Uniunii Scriitorilor care luaseră puterea?

— Nu, eu vorbesc de faptul că...

— Dar nu se amestecase nimeni din afară...

— Da, dar această idee fusese și a conducerii **Uniunii Scriitorilor**; ea venea dintr-o idee generală care plutea în țară. Deci nu pentru că cei din conducerea **Uniunii Scriitorilor** erau direct interesați să-și conserve, să-și prezerve puterea Nu!

— Nu, nu cred că de asta e vorba. De altfel alegerile au fost alegeri.

— Pur și simplu ce crease impresia că lupta din interiorul **Uniunii** duce la ceva rău.

— Da, spuneați că...

— Vă amintiți că au existat mai multe momente în care anumiți membri ai **Uniunii au vrut să ducă** discuțiile pe o pantă mai politică și de fiecare dată s-a intervenit, pentru a păstra lucrurile în afara politicului.

— Da, a fost, la un moment dat, propunerea de a nu fi aleși în Consiliul Uniunii Scriitorilor cei care au făcut parte din C.C. Dumneavoastră pe ce poziție v-ați aflat?

— Eu am fost în Piața Universității, deci eu eram absolut de acord cu punctul opt iar asta era o repunere în cadrul **Uuniii** a...

— Știți, dovadă că aveți dreptate că nu puteam răspunde politic atunci, la Adunarea generală a Scriitorilor, este că adunarea s-a terminat pe 22, iar pe 23 a început fenomenul Piața Universității. Cred că a doua zi.

— Asta nu îmi amintesc.

— Da!

— Da! Noi știm foarte bine. Și Emil Brumaru îmi spunea: uite, domnule, exact cum am terminat noi, a început Piața Universității — chiar a doua zi.

— Da, într-adevăr, nu îmi dădusem seama de alăturarea datelor. Sigur că da, însă, vedeți, aici lucrurile sînt mai complicate. Una dintre calomniile care au fost lansate împotriva Pieții Universității și care au orchestrat toată acea ură artificială împotriva spiritului Pieții Universității, a exacerbat, a exagerat semnificația punctului 8. În timp ce punctul 8 se ref rea la nomenclatura propriu-zisă, adică la cei ce fuseseră salarizați, la activiștii propriu-ziși și la membrii celor mai înalte forme de structuri politice ale țării, în țară s-a lansat ideea că oamenii din Piața Universității sînt împotriva tuturor membrilor de partid care au avut cea mai mică atingere cu comunismul, iar atingeri cu comunismul avuseseră toți cetățenii României. În felul acesta, s-a creat un fel de spaimă față de spiritul Pieții Universității și un fel de ură împotriva acestui spirit.

Cred că am avut o Revoluție, mai mult, cred că o avem

— Discutînd cu George Șerban, unul din autorii Proclamației de la Timișoara, i-am spus că poate ar fi fost mai profitabil, în imediat, ca acel punct opt să lipsească. Atunci mi-a răspuns așa: cu punctul opt aveam revoluție, fără punctul opt aveam lovitură de stat.

— Da, nu pot să nu accept asceată simplificare, pentru că ar însemna — faptul că punctul opt nu a cîștigat pe moment dovedește faptul că nu am avut revoluție și eu cred totuși că am avut o revoluție, mai mult chiar, eu cred că o avem.

— Dacă îmi spuneți că o avem, îmi vine să vă cred mai mult decît că am avut-o.

— Ea a început atunci. Sînt convinsă că a început spontan, dacă spontan înseamnă acumularea suferinții timp de o jumătate de secol, și n-avea cum să se termine pentru simplul motiv că nu există revoluție care să fi durat cîteva zile sau cîteva săptămîni sau cîteva luni. Revoluțiile durează ani, dacă nu chiar mai mult.

— Da, și Ceausescu ne cerea să fim „revoluționari și patrioți. Și ei se considera un revoluționar perpetuu.

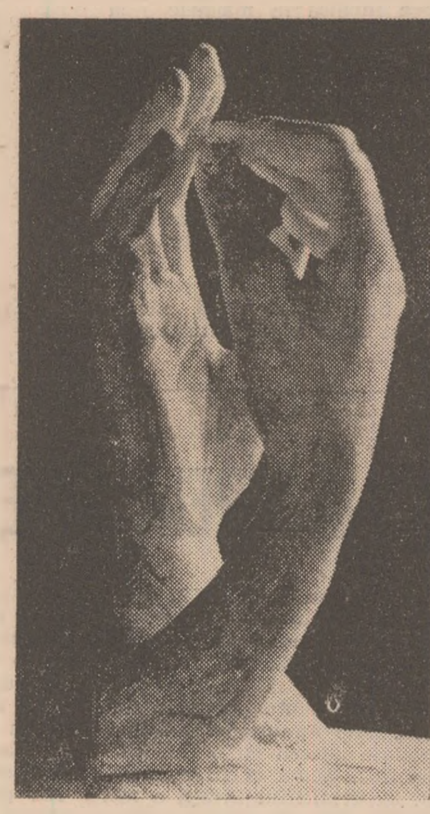
— Cred că cel mai greu de suportat aspect, cel puțin pentru mine, al ultimei perioade de timp este felul în care cuvintele nu mai semnifică nimic, felul în care ele sînt luate și îngînate pînă la completa demonetizare. Nu se poate să nu fi observat cum, în ultimele luni, în decembrie mai ales, guvernul și primul ministru au făcut apeluri care fuseseră făcute din balconul Universității. Aceleași cuvinte sînt luate, repetate și făcute să nu mai însemne nimic. M-am gîndit, și mi se pare că am scris asta, că am ajuns, cu toții, într-o asemenea stare încît eu cred că, dacă ar ateriza brusc un marțian și ar vedea cît de tare ne urîm și strigăm unii la alții, cu aceleași cuvinte, ne-ar considera nebuni, pentru că nu ar avea cum să înțeleagă de ce ne urîm atît de tare, din moment ce și unii și alții strigăm exact aceleași lucruri. Atîta doar că noi, știm că ceilalți repetă ceea ce spunem noi, pentru că spusele noastre să își piardă semnificația. De asta am avut tendința să scriu mai puțin în ultimul timp, pentru că am senzația că, oarecum, cuvintele nu mai folosesc la nimic. Cred că trebuie din stadiul vorbelor să trecem la cel al faptelor și **Alianța Civică** sper să fie o faptă, o faptă prin care să fie învățat alfabetul. O faptă de educație, în primul rînd, prin care alfabetul democrației să pătrundă în mase cît mai largi și, abia după aceea, din el să fie făcut cuvinte care să semnifice într-adevăr.

— Puterii i-a fost frică atunci foarte tare de Alianța Civică. Încet, văd că nu mai pare atît de speriată Puterea de Alianță.

— După felul în care o calomniază, pare destul de speriată.

— Da?

— Observ că nu există interviu în eare să nu fie atacată de cele mai înalte personaje. Iertați-mă, v-am întrerupt.

— Deci, spuneți că acuma vă este frică de cuvinte? Păi, asta-i materia primă a poetului!

— Nu, am doar un sentiment de inutilitate a lor. Mă refer la cuvintele din zona asta, a politicului. Adică am tendința să nu mai scriu articole, pentru că mi se pare că orice spui nu mai are semnificație, pentru că este repetat de ceilalți, îngînat și transformat într-o vorbă goală. Ce rost mai are să spui, de exemplu, că trebuie aflat adevărul despre teroriști, din moment ce același lucru îi spune domnul Brucan, care a fost, cu siguranță, unul dintre gînditorii momentului de imediat după revoluție, deci știe cu siguranță totul despre teroriști. Același lucru îl cere domnul Petre Roman care este, din prima clipă, prim-ministru, deci a fost în inima lucrurilor. Totul pare un joc, în care cuvintele se repetă, ca în acel telefon fără fir, în care, din om în om, se spune un cuvînt, care devine altceva...

— E ca-și cum cineva te-ar bate și ar urla el primul?

— Păi să știți că există, evident, doar există și o vorbă că hoțul strigă: „hoții!".

Nu speram să am dreptate

— Nu mai scrieți versuri?

— Da, am scris și versuri — din păcate — din păcate, mă rog,

A FACE POLITICA ÎNSEA

ȘI SIMPLU, A AVEA CA

• Dorin Popa în dialo

e un fel de a zice — în orice caz, scriu atunci cînd sînt foarte deprimată și mă simt foarte încorsetată de simbolul pe care oamenii și l-au făcut din mine. Mi se întîmplă atît de des, în ultimul timp, să mă oprească oameni să-mi spună, adică să lege, să mă lege de noțiunea de speranță, evident legată și de **Alianța Civică**, adică mereu, mereu am simțit că apariția **Alianței Civice** a fost acceptată ca o ultimă speranță și asta parcă mă obligă să sper și eu, adică, parcă nu-mi dă dreptul să fiu poetul care am fost dintotdeauna, o voce destul de lipsită de speranță.

— În decembrie '89, versurile dumneavoastră „Sîntem un popor vegetal" păreau să nu mai semnifice nimic. Imediat, după cîteva luni, cînd au apărut în volum, erau din nou actuale. Deci, știu eu, poezia rămîne, mai mult decît un articol din ziar.

— Fără discuție. Articolele mi se par că nu mai folosesc la nimic; este o formă de depresiune, cu siguranță, nu cred că de fapt am dreptate. Evident că poezia înseamnă mult mai mult și semnifică mereu mult mai mult. În ceea ce privește acel vers al meu, atunci cînd, în 22 decembrie '89, pe la prînz, am ajuns, aproape din întîmplare, la radio și nu știam că au fugit cei care mă păzeau și mă rog, m-au dus mai mulți tineri care erau acolo și-am nimerit direct în cabină, atunci, cineva din acea cabină, care era făcută pentru doi sau trei oameni, ca orice cabină de transmisie — și în care cred că erau, intrau cel puțin douăzeci — douăzecișicinci — cineva m-a întrebat — și există această întrebare pe acea înregistrare devenită istorică și care a devenit, dealtfel, disc, am auzit că s-a făcut un disc — m-a întrebat dacă mai cred că am avut dreptate și...

— Ați răspuns că nu credeați nici atunci.

— Că nu speram să am dreptate sau așa ceva, și că acum știu că n-am avut dreptate. Sper din toată inima ca răspunsul meu de atunci să rămînă adevărul. Cel mai frică îmi e, cel mai tare mă înspăimîntă faptul că am putea redeveni ce am fost. Uneori, cînd sînt deprimată, am senzația că aud, aproape fizic, felul cum oamenii în jurul meu se reînchid, cum, din lipsă de speranță parcă se reînchid carapacele în care am stat fiecare din noi închiși în ultimii ani.

— Poate auziți pe scriitorii cîini pe scriitorii oameni cum îi latră?

— Sper să nu se întîmple asta. Dacă asta se va întîmpla...

— Sau actualii cîini pe scriitorii oameni cum îi latră?

— Da! Deci dacă, asta se va întîmpla, va fi cel mai grav din lucrurile care ni se pot întîmpla ca popor.

— Uneori mi s-a părut plină de banalitate expresia asta „Pune-te în locul meu!"ș. N-aș putea să mă pun în locul dumneavoastră și să încerc să simt ce ați simțit dumneavoastră cînd ați aflat că pe 14 — 15 iunie au fost violentate femei pentru că semănau cu Ana Blandiana.

— Am reg
că nu eram a
credeți, sau
ceea ce spun,
timentul me
ușor dacă
depărtarea...
— Deci voi
riginalul, nu
— Nu știu...
— V-ați si
femeile care
că semănau
— Nu le c
Nu știu cum
cîte au fost.
de una, după
două.
— Cel puți
— Însă vre
convinsă că
zile a avut
că. Deci sen
ce s-a urmăr
dacă aș fi
mult mai rău
alte femei c
au putut păț
părut că ace
frică este reg
nu fie nevoi
devină o m
propriu-zis
asemenea
xiste actul r
actul represi
ceastă conclu
plu din acei
Calea Victori
toții, care ex
cîteva zeci d
— Unde,
— Nu, nu,
ceaușistă, la
Victoriei și
deși erau ci
fel încît nu
nu fie văzut
fiind văzuți
re, încît nim
produce din

Încă înain
șe cu exista
versiune în
nea

— Foarte
anumită ținu
prostie se la
— Niciodat
ratului repr
gența. Și tot
pă revoluție,
nat cu foar
Toate aceste
lor, toate ac
re au reușit
miraculos, d
lor s-a găsit
acuitate care
hologia dive
și i s-a adr
care i se pot
— Sloganu
dem țara! V
cat sau nu
— Sigur,
mult mai s
xemplu o p
tă umilire a
vuseseră cur
care avusese

PUR

TER

NA BLANDIANA •

nul rînd,
ă nu mă
ă absurd
fost sen-
fost mai
Adică
olestat o-
față de
e pentru
astră ?
le femei.
, nu știu
mai întîi
vorba de
ă eu sînt
în acele
ze pani-
că ceea
e știe că
fi pățit
ce chiar
cu mine
a mi s-a
e produs
l încît să
osibil, să
epresiune
ducă o
mai e-
are vine
auna a-
le exem-
ți de pe
știam cu
a zeci în
erau.
ersității ?
perioada
au Calea
evident,
ți în așa
ze și să
văzuți, și
ce teroa-
mai poată

ui Ceau-
ită, o a-
nei Cor-

eau și o
n că din
că apa-
e inteli-
plat, du-
a acțio-
eligență.
ezbinări-
orme ca-
-un mod
spatele
o mare
fect psi-
i sociale
cu ura
nu vin-
Am mîn-
!
lucruri
at de c-
mărturisi-
re nu a-
e puțini,

— Nu invers ?

— Nu, nu cred, de exemplu, că aversiunea împotriva Doinei Cornea care este sau a fost, în primele luni de după revoluție, mai puternică la Cluj, decît în alte locuri ,se datora faptului că clujenii se simțiseră umiliți de faptul că o biată femeie, subțirică și fragilă ca un copil, avusese curajul să riște totul pentru a spune niște adevăruri, care erau ale tuturor, în timp ce bărbați serioși și puternici n-o făcuseră. De atunci, încă de dinainte de căderea lui Ceaușescu, cred că exista, niciodată mărturisită pînă atunci, un fel de aversiune împotriva acestui glas, care avea curajul pe care ei nu-l aveau. Ei bine, această aversiune a fost exploatată într-un mod extraordinar de inteligent, după aceea.

— Pe 15 decembrie, pe 16, cred că ați plecat la Timișoara.

— Am fost la Timișoara, da.

— Acolo v-ați întîlnit cu Doina Cornea ?

— Da, ne-am întîlnit extrem de puțin pentru că era foarte multă lume și nu ne cunoșteam prea bine. Adică, știu despre ea ceea ce știe toată lumea. Adică, ceea ce spun eu, este oarecum teoretic dar în mod evident, sînt concluzii logice, adică nu sînt concluziile unei cunoașteri personale.

— Da, asta am înțeles. Voiam să vă întreb ce s-a întîmplat la Timișoara. Eu v-am văzut numai la televizor, foarte puțin.

— Ce putea să se întîmple ?! La Timișoara, a fost aniversată revoluția cu sentimentul care existase în urmă cu un an, cu sentimentul că motivele care îi făcuseră să iasă în stradă atunci existau în mare măsură și acum. De altfel, această conștiință care exista la Timișoara a făcut ca ea să fie condamnată așa cum a fost condamnată în Parlament, în toată presa oficială.

— Da și acuma continuă să fie numită Timișoara — „rușinea României".

— Chiar așa ?

— Parcă așa ! N-am fost foarte atent.

— Chiar așa parcă nu am citit.

— Așa-i spun în ziarul lui Păunescu „Totuși iubirea" parcă, dacă nu mă înșel...

— În orice caz, trec dincolo de tot ce se scrie și, de altfel chiar prin felul în care este insultată Timișoara, cred că ea reprezintă un exemplu pentru restul țării. Modelul Timișoara, care a funcționat în decembrie '89, sînt convinsă că va continua să funcționeze, pentru simplul motiv că toate cauzele care l-au făcut să funcționeze atunci continuă să existe. De altfel, vă dați seama ce logic este totul. Sînt acoperiți de calomnii și de murdării toți cei care avuseseră curaj înainte, și este acoperit de calomnii și de murdării însuși orașul care declanșa curajul. Toate lucrurile se leagă, într-un mod aproape miraculos aș zice. În mod evident, cei care au venit la conducere, grație acestor curajuri însumate nu vor să mai recunoască această istorie, vor să o șteargă așa cum se putea decenii înainte, tergiversează la nesfîrșit totul, toată istoria.

D.P. — Nu știu dacă cineva a avut atîta geniu să se gîndească, în decembrie '89, că, în decembrie '90, Timișoara are să fie atît de hulită.

A.B. — Nu. Cred că un geniu ar fi trebuit, ci un sentiment al absurdului, ar fi trebuit să aibă acel personaj. Nu, nu cred că a existat un personaj care să-și imagineze așa ceva.

Pentru apărarea liniștii se va trage

D.P. — În România literară, Alex. Ștefănescu scria foarte inspirat un editorial, acum cîteva numere și spunea că atunci cînd Iliescu și Roman își fac cruce și duc coroane de flori la mormintele celor căzuți în decembrie '89, dacă aceștia ar învia, ar fi împușcați din nou.

A.B. — Mă rog, cea mai bună dovadă este că cei care n-au fost împușcați dar au fost în Piața Universității au fost tratați cum au fost în iunie. De altfel, cea mai bună dovadă este votarea de către Parlament a acelei condiții (nu știu cum se numește asta) că acuma s-a statuat faptul că se poate trage, că armata poate trage, ceea ce nici înainte nu exista. A fost votată, printre atribuțiunile armatei și faptul că, pentru apărarea liniștii, poate să folosească forța.

D.P. — Bine, dar pentru apărarea liniștii, e normal să se tragă în oameni ?

A.B. — Cine stabilește ce-i aia liniște ?

D.P. — Cîte zile ați stat la Timișoara ?

A.B. — Două. Nu, nu știu cum să vă spun, la Timișoara e cum era în Piața Universității, adică ai senzatia că toti oamenii sînt de același fel.

D.P. — Nu vă mai era frică ?

A.B. — Nu, deși e tare complicat și-acolo. Niciodată n-avem dreptul să ne condamnăm poporul. Există fraza aia extraordinară a lui Blaga, dacă citez exact, „nu există popor pentru care să nu merite să-ți dai viața, atunci cînd îi aparții." Nici un popor nu este atît de rău încît să nu merite să-ți dai viața pentru el atunci cînd îi aparții. Asta, asta cuprinde totul, adică nu există popor atît de rău, încît, aparținîndu-i, să ai dreptul să-l condamni. Sigur, poți să-l analizezi critic, poți să încerci să-l schimbi, poți să încerci să-l aduci, dar niciodată n-ai dreptul să-l condamni. Întotdeauna am crezut asta. Ceea ce spuneți dumneavoastră, această enormă compasiune cu care îi sîntem datori poporului nostru, trebuie să țină, în permanență, loc de...

D.P. — Deși doream să nu fie ales F.S.N.-ul, n-am fost atît de revoltat cît, cum ați spus dumneavoastră. plin de compasiune și cred că de asta am insistat pe Alianța Civică. De mult vorbeam cu Dl. Călinescu, Liviu Antonesei, la Iași prin primăvară, că trebuie o asemenea mișcare să aibă loc, la noi în țară.

A.B. — Trebuia să aibă loc de acum zece ani. Adică, dacă ea începea în urmă cu zece ani, probabil că lucrurile ar fi fost cu totul altfel pe parcurs și mai ales după revoluție. Însă, evident, ea se naște tocmai din acest sentiment de comprehensiune, adică, de înțelegere a istoriei. Nimic nu e miracol. În istorie, nu există miracole și nu există nici magie albă, nici magie neagră. Faptul că românii au reacționat în anul 1990 este urmarea absolut logică a deceniilor de teroare și de prostire.

D.P. — Cum pot să mă supăr, sau să-l consider rău, sau să-l urăsc pe vecinul meu care atunci cînd îi explic că Doina Cornea nu-i dușmanul poporului sau că nu toți cei care-l huiduie pe Iliescu îi vor răul, sau vor răul țării, el îmi spune că sînt în buzunarul lui Rațiu. La Iași a funcționat tot timpul chestia asta. Veneau zvonuri din Piața Universității, veneau oameni și spuneau : uite am stat cinci zile acolo am cîștigat nu știu cîte mii de lei.

A.B. — Ei personal ?

D.P. — Da, da.

A.B. — Formidabil.

D.P. — Eu sînt chiar din Nord, Bunica e ferm convinsă că Rațiu a cumpărat... la alegeri, a venit un om în sat și a dat cîte 500 lei la cîțiva bețivi și le-a spus : votați-l pe Rațiu. Imaginați-vă li s-a dat acelor bețivi că cine poartă vorba mai tare ? Cînd s-au dus la vot, s-au dus cu nevestele și a început o mică gîlceavă că, vezi, poate-l votezi pe Rațiu. Lumea a văzut, bineînțeles. Iar un tip care acuma nu știu ce și-a cumpărat, tractor, sau nu știu ce, e cel mai bine din sat, era și înainte, dar acum peste tot spune că banii toți care-i are acuma, îi are de la Rațiu. Nu spune chiar așa pe față, dar lasă să înțeleagă lumea. Imaginați-vă.

A.B. — Vedeți, sînt exact argumente la ceea ce spuneam, că acest aparat care ne-a stăpînit decenii, care ne stăpînește încă nu este lipsit de inteligență... Probabil că este o mașină diabolică.

D.P. — Eu am făcut trei numere ale ziarului „Unirea", de la Iași, al P.N.Ț.-c.d. înainte de alegeri. Simțeam nevoia să fac ceva, Făcusem „Timpul", scriam vorba dumneavoastră, articole, dar simțeam nevoia să fac mai mult. Au luat bătaie băieții care au încercat să-l vîndă, înainte de alegeri, era jale, jale. Am scos 10.000 de exemplare și nu s-au vîndut nici 500, iar bani am pus, inclusiv eu, din buzunar care eram redactorul șef și făceam ziarul nici nu m-am gîndit la un profit, v-am spus. Am pus fiecare bani.

A.B. — Sînt convinsă. Îmi dau seama după cît sîntem de săraci la Alianță.

D.P. — De ce ați demisionat din F.S.N. ?

A.B. — Mai mult decît am povestit pînă acum nu am ce. A fost faptul că, încă din a doua ședință, în loc de 38 — 38 primii anunțați, nici ei nu erau toți cinstiți, erau tot felul de oameni. Adică, în față era pusă

Doina Cornea și încă cîțiva, dar erau și tineri luați direct de pe stradă.

D.P. — Deci nu prea aveați cum să observați.

A.B. — Să observ ce ?

D.P. — Să observați mișcările.

A.B. — Nu, vroiam să spun că... Deci a fost o primă ședință. In a doua, deja erau 150 și nu știu cîți. Erau 7 voturi contra, 3 abțineri sau cam așa ceva și 130 și nu știu cîte pentru. De anunțat se anunța numai rezultatul. Rezulta c-a fost democrație, că uite, am fost care s-au opus...

D.P. — S-ar fi spus că și Blandiana a votat pentru; nu?

A.B. — Nu numai asta, chiar dacă s-ar fi știut că am votat contra era mai mult...

A scrie cărți va fi ceva periferic

D.P. — ... democrație.

A.B. — Exact, exact. În timp ce, părăsind, mi-am închipuit, ceea ce într-o oarecare măsură s-a și petrecut, c-o să atrag atenția că ceva nu e în regulă.

D.P. — Totuși, vedeți, noi în ianuarie '90, am fost cu mîinile legate sau am stat cu mîinile legate. Dacă demisia din C.F.S.N. a dumneavoastră, a Doinei Cornea n-au atras atenția destul de tare.

A.B. — Eu am sperat atunci să ieșim toți.

D.P. — Caramitru îmi vorbea despre altă opinie. Eu l-am întrebat : de ce n-ai ieșit, domnule, din CFSN ?

A.B. — Caramitru încă și acum spune că n-ar fi trebuit să ies. Nu cred că are dreptate. Și faptul că, în cele din urmă, el însuși a părăsit toată povestea dovedește că deosebirea dintre noi este că eu am înțeles mai repede, nu ?

A.B. — Tot ce le poți reproșa este că ei au înțeles în mai ceea ce tu ai înțeles în noiembrie. Asta-i deosebirea între noi. Mircea zicea : atunci zîmbetul lui Iliescu nu se transformase încă în rînjet. Se transformase dar tu nu observaseși. Asta-i tot.

D.P. — Dar vroiam să vă întreb : intuiți cum va arăta literatura noastră peste zece ani ?

A.B. — Nu, asta este într-adevăr cea mai grea întrebare pe care mi-ați pus-o. În primul rînd va fi formată din mult mai puține nume decît acum și asta pentru că, în toți acești ani, în toate aceste decenii, a existat un fel de iluzie, pentru că, în orice caz în ultimii zece ani era deja o iluzie, că a fi scriitor și membru al Uniunii Scriitorilor, e o condiție socială e ceva, un fel de a trăi, un fel de a ajunge. Ei bine, e clar că asta va dispărea, de altfel a dispărut.

D.P. — Sau să se transforme într-un sindicat.

A.B. — Evident, Este ceva ce seamănă mult mai mult cu un sindicat, dar, ce vreau eu să spun, este că condiția de scriitor va dispărea în acest sens, de om care poate să facă carieră ca scriitor. Adică a fi scriitor va deveni ceva eroic într-un fel, pentru că va fi opus, cum de altfel pentru adevărații scriitori a fost și-n ultimii zece ani, cincisprezece ani, pentru că a fost un eroism acela de a scrie, nu vă faceți probleme că-s foarte proaste astea...

D.P. — Deci acuma, realmente nu-i chiar foarte rău. Nu mi se pare sumbru. Deci se va alege grîul de neghină. Cine va vrea într-adevăr să scrie și va avea și forța necesară... Talentul înseamnă și forță de a te impune, nu ?

A.B. — Sigur sigur. Numai că într-o societate în care banul va deveni tot mai important, a face cărți în loc de a face bani va deveni, probabil, tot mai periferic.

D.P. — Dar de ce, de ce să vedem scriitorul numai ca pe un copil debil al societății și care nu se poate descurca într-o societate care vrea să facă bani ?

A.B. — Pentru că așa cred, se va citi tot mai puțin. În România, se citea foarte mult pentru că scriitorul era un fel de plămîn prin care toată lumea respira aerul libertății. Erau ultimele persoane, din ce în ce mai puține, care își permiteau o marjă de libertate.

D.P. — Dar o libertate care nu slujește la nimic.

A.B. — Să sperăm că totuși va sluji. Deocamdată, într-adevăr, a dat dovadă că a putut face mai mult rău.

D.P. — Nu numai asta, pentru că scriitorii erau niște conștiințe. Să nu ne mințim. Se citea și pentru programul de televiziune nu putea fi urmărit și că nimic altceva nu exista.

A.B. — Tocmai.

D.P. — Spectacolele, filmele erau foarte proaste, era un teatru ici si colo, dar presa era inexistentă, nu putea fi citită. Și atunci omul de ce nu mai citește romanul, credeți că pentru că nu-i place neapărat ?...

A.B. — Nici măcar fizic nu mai are timp pentru asta. Tocmai, toate astea voiam să le spun, și știu că le știe toată lumea și mă jenam să le mai spun. Deci, în aceste condiții, în mod evident, vor scrie cărți într-adevăr numai acei care Dumnezeu i-a făcut să nu poată să nu scrie. Adică totdeauna am spus că singura scuză a poeziei este aceea de a fi implacabilă, de a nu te putea apăra de ea, adică numai atunci trebuie, întotdeauna cînd am răspuns la Poșta redacției începătorilor spuneam : trebuie să scrii versuri numai în momentul în care simți că altfel nu se poate. Versurile nu sînt mijloace de parvenire în societate, nici mijloace de îmbogățire.

D.P. — Deci sînteți adeptă a formulei că poezia ne scrie pe noi și nu noi poezia ?

A.B. — Da. Trebuie să ne lăsăm înfrînți de ea. Și nu să încercăm noi să o înfrîngem.

Cornul lunii - în - curs

De unde am plecat și uite unde am ajuns

(povestea cozii neocomuniste)

Hai, dragă, lasă mofturile, așază-te la coadă și gata, doar ăștia n-or fi toți mai proști decît tine, cît o să stai, o oră? Ce e o oră azi: ești în timpul tău liber, ce ai vrea să faci... Te rog frumos să stai, nu mai avem nici zare de hîrtie... Dar parcă mai era, **mamă...** Nu mă face de rîs, nu auzi că nu mai avem? Cît mai era, un metru: pînă să ajungem acasă e terminată deja de copil...

Femeia, grăsulie, intrase cu pieptul în bărbatul firav, soțul ei probabil, amenințătoare, rînjind pentru cei ce se sesizează în jur: stai la coadă, da? Eu o să mă duc prin „Vulturul de mare" în timpul ăsta, am văzut pe cineva ieșind de acolo cu chiloți „tetra", ține și sacoșa asta, nu te strîmba... Nu vă supărați, cît e sulul de hîrtie igienică? Zece lei? Zece... Au înnebunit! Auzi, puișor? Zece lei... Scump, prea scump: mai stau, mamă? Stai dragă, nu te mai văita atîta, ce vrei să facem, trebuie să ne ștergem și noi cu ceva, Doamne iartă-mă! Da.. Femeia își duce mîna la gură și apoi face a lehamite: ai văzut că se înfundă W.C.-ul cu ziarul ăla al tău, „România Mare", auzi, zece lei, lua-i-ar toți dracii cu liberalizarea lor, nenorociții... A, păi cine e de vină? Nu tu m-ai pus cu forța să votez cu F.S.N.-ul, eu te-am avertizat atunci... Ce F.S.N., dragă, F.S.N.-ul nu are nici o vină... Așa e, doamnă...

Așa e, intervine altă femeie, una dată cu atîta ruj pe buzele subțiri, că dinții îi erau pătați: alții în locul lor tot așa ar fi făcut, poate și mai rău, ia să fi venit țărăniștii la putere sau liberalii, ne-ar fi pus la zid, s-ar fi îmbogățit ei, ar fi devenit miliardari și noi am fi mîncat pietre... Nu zău! Că mîncați cu F.S.N.-ul în frunte de vă spargeți acum răbdări prăjite! Ba mîncăm răbdări crude că nu avem nici gaze să ni le prăjim... Dar ce te bagi dumneata, eu vorbeam cu doamna, dumneata stai la rînd? De unde ați apărut? De atîția ani de cînd stăm la cozi și să nu fi învățat să-l respectați pe cel de lîngă tine... Ce vă uitați așa la mine? Credeți că mă speriați?

Mda. Mă răzgîndesc: am stat destul, nu mai stau la coadă la hîrtie igienică, dacă o să afle soția că am trecut nepăsător pe lîngă... Nici o grijă, o să ne ștergem în continuare la fund, pardon, cu manuscrisele mele, că eu scriu pe foiță pelur, am topuri rămase de pe vremea „odiosului și odioasei lui", întorși azi în mormînt că au fost omorîți degeaba, ce s-a schimbat în lipsa lor... M-am scrîntit: văd o doamnă clătinîndu-se sub greutatea unui pachet de suluri, întreg, lipit și deodată iar mi se dezvoltă imaginația, îmi vine să rîd, deși ar trebui să o invidiez, mă uit la șoldurile ei, zdravănă muiere, dacă o fi avînd și hemoroizi... Ar trebui să-mi fie la obraz!

Plec, o iau în sus, spre Calea Moșilor, nu am ce face, spre Librăria Univers, mă uit după puștoaică dezbrăcată, pe vremea asta, cu o rochiță neagră din aceea supraelastică de „consignație", strînsă rău pe corp, minijupă, cu sînii acoperiți pe jumătate sau pe un sfert, după cum se aranjau și ei în mers și cu niște picioare, niște picioare, niște picioare, niște picioare... niște picioare... ei, poftim, mi s-a blocat mîna cu care scriu aici, „schimbă și tu placa", de unde o fi apărînd fetișoara asta așa dezbrăcată, că e frig, „mamă, mamă ce picioare," aud, „o fi scăpat din patul vreunuia", tînăra se lasă anume admirată, nu se uita nici în stînga, nici în dreapta, toți bărbații care se nimeriseră pe acolo o priveau după un tipic personal al lor, niște șantieriști chiar o fluierau și o întrebau dacă ea nu vrea cuvîntul ăla feminin pe care îl posedă numai bărbații... Pînă ce era să mă calce un tramvai! Pe mine... Gură cască, om însurat serios cum sunt eu: mă speriasem rău, vă dați seama ce soartă aș fi avut după moarte, „călcat de tramvai, săracul... securiștii...", apucînd să mai observ că puștoaica a intrat într-o mașină mică de aia „americană", lată, cu număr de circulație străin, drăguța de ea...

Vai de capul meu: oprit, îmi revin greu din emoție, vatmanul era o femeie care m-a înjurat de Paște, că „unde belești ochii, boule!"; trîntind călătorii în tramvai abia frînînd...

Paștele mă-tii, unde te chiorăști?

Paștele ma-mii, hai: îmi răsuna înjurătura vatmaniței... În dreapta mea descoperind deodată o nouă coadă: dar ce coadă! Se vînd ouă... Plec mai departe, întorcînd capul. Nu, mai bine să nu mă mai uit: nu am văzut nimic! Ouă? Extraordinar: dar și ce coadă... Ah, dacă ar ști nevastă-mea că am găsit o coadă la ouă și nu am stat, m-ar omorî cu mîinile ei un pic, numai un pic m-ar omorî, că m-a înnebunit cu Paștele de cînd ne-am mutat la București, că vine Paștele și nu are nici un ou în casă, ar fi primul Paște cînd l-ar face fără ouă, roșii, degeaba o călcam eu că numai la comuniști se înroșesc ouăle! Că s-au găsit și ortodocșii ăștia postrevoluționari să accepte Paștele pe 7 aprilie anul ăsta, cînd se liberalizează toate prețurile în România și nu mai găsești nici zare... Ouă! Paștele mă-sii... Nu! Nu vreau să stau azi nici la coadă la ouă și gata! Ouă... N-o să mai mănînc ouă roșii de Paști, mare brînză... Brînză... A, brînză, de cînd n-am mai mîncat eu brînză...

Domnule, mă gîndeam, ce chestie și cu neocomunismul ăsta, o să ajung să mă dezvăț și de cuvintele care desemnează alimentele de bază, nu numai alimentele de bază în sine... De bază! Care bază? Fosta bază, socialistă multilateral dezvoltată... Totuși, ce ar fi... Mă opresc iar: ouă, băiatul meu acasă visează și el ouă...

Bine, fie, mă întorc din drum, mă opresc: nu! Ba da, hai la coadă, că nu e după tine! Că nu o să mor eu din atîta: Dumnezeule mare, ce coadă... Asta e situația. Coadă încîrligată.

„Partidul — Iliescu — România", citesc pe un perete, scris cu vopsea, îmi place. Scot un ziar abia cumpărat din sacoșă, „Libertatea": Nicu Ceaușescu e iar intervievat, tot vedetă a rămas și-și rîde în barbă de la penitenciarul Jilava, că lui nu-i lipsesc nici ouăle, nici chiloții sau hîrtia igienică nici aici! Oare? În contextul schimbărilor din lagărul comunist est european din 1989, e întrebat, vă așteptați ca și în România... „Normal, răspunde Nicu Ceaușescu, trebuiau să se producă anumite schimbări... da' în orice caz nu le vedeam — în România — sub această formă"... Nu le vedea... Ia te uită, nici Nicu Ceaușescu nu se aștepta la reciclarea nomenclaturii ceaușiste? Nu se aștepta la atîta mizerie populistă și minciună oficială... Poftim?

Devin atent la ceea ce spune un domn cu o haină de piele, la coadă, altui domn cu un dinte de aur:

— Părerea mea e că nu există coadă de dinainte și de după Revoluție, tot un drac sunt cozile astea, chiar dacă înainte de Revoluție îl înjuram pe ceaușescu și acum ne înjurăm pe noi, că proști am fost de l-am votat pe Iliescu și pe toți ai lui! Ne-am lăsat împușcați să scăpăm măcar de cozi? Ei bine, uite că nu am scăpat, cum să scăpăm dacă suntem bătuți în cap și credem mereu în poveștile ălora ce ne conduc: **ăia de dinainte ne spuneau că am moștenit de la regimul burghezo-moșieresc sărăcia, dar că în viitor, cînd o să ajungem în comunism... Iar ăștia de azi ne spun că tragem ponoasele comunismului din trecut, dar în viitorul burghezo-moșieresc...**

— Eu sunt surmenat, mă scol dimineața cu noaptea în cap și stau la coadă și tot nu prind lapte, mă boscorodește fiică-mea că nu are ce să-i dea lui fii-su, că l-a făcut din flori, de parcă eu aș fi de vină că ea nu alăptează, că sîni are cît găleata, dar nu curge lapte destul, nu știu ce are, degeaba a dus-o nevastă-mea să fie descîntată, că i-o fi legat laptele cineva...

Intervenind și un al treilea, cu părul alb:

— Dacă stau și mă gîndesc, pot să vă spun că sunt cozi-de-o-oră și cozi-de-50-de-metri: cozi de drac, domnilor, crescute la magazinele alimentare de stat de cînd cu comunismul, ăla de ieri sau ăla de azi, mai bine să nu te uiți sub coadă... Ha-ha!

Oameni serioși, toți trei...

Coada la ouă merge încet, prea încet: deja mă dor șalele! Îmi cunosc simptomele, stau de atîția amari de ani la cozi: după durerea de șale mă va apuca durerea de călcîie, voi strănuta des, apoi îmi va fi sete, voi avea amețeli, mă voi enerva, pe urmă voi face pipi pe mine! Că e frig, e umezeală și e greu pînă-mi amintesc eu că trebuie să fac pipi: și unde naiba să mă duc pe aici să mă ușurez? Mă uit în jur, îngrijorat...

Alo, domnu', unde te bagi în față? Ia treci la rînd... **O leacă de obraz,** tinere... **Ce obraz, amărîților!,** auzim cu toții tunînd pe tînărul intrat în față: ce obraz, că v-ați învățat cu cozile comuniste! Ați și uitat că ați făcut Revoluție: eu am fost împușcat aici, în gît atunci, uitați! Aici, se vede? Își desfăcuse veșmintele în jurul gîtului: dacă se vede, aflați că de aia nu am ce să discut cu voi, turmă de oi! Turmă ce sunteți... Se aude bine? Eu nu am de gînd să mai stau de aici înainte la vreo coadă comunistă: veniți să vă bateți cu mine...

Săracul! șușotește o femeie în vîrstă lîngă mine: lăsați-l în legea lui! Rostind mai tare: e sărit de pe fix, săracul! Lăsați-l în față să ia ouă... Altă femeie, cu basma de mătase, comentînd încet: sta-i-ar ouăle în gît, că au ajuns să facă pe eroii acum, mai bine îl lăsau pe ceaușescu și ai lui unde erau... **Că de unde am plecat și uite unde am ajuns:** prăpădiți ca noi, nicăierea n-or mai fi fiind...

Liviu Ioan STOICIU

Sculptura în gheață

fericit
ca singurătatea
Ochiul meu
a văzut
Orbii

inimile lor
lungi și albe —
troițe pe malul

Zilei

Joc negru

tot bătînd cu ghearele
înghețate
în pîntecul Zilei
pasărea a cam uitat cum se zboară.

și-a tot lovit trupul
de colivie
și-a tot blestemat aripile
pînă a sîngerat.

acum
doar Soarele o mai izbește-n
țeastă
acum doar
Intunericul o mai aruncă-n
Cer

ca-ntr-un joc prea negru
propria-i Moarte
n-o mai încape!

Nocturnă în galben

precum Noaptea voi privi în adînc
spre Cetate
Somnul ochiului meu —
umbră prea strîmtă.

frig îmi va fi
și atît de adîncă Lumina.
să știu că mă aplec în
Pămînt și ce sfioasă mi-ar fi aplecarea
cea ultimă.

numai Bezna de-ar sparge de mine
galben — val de cenușă!

Drumul spre casă

doar pietrele te mai primesc
pe tine cel care treci printre ele
iată:
te-nghesui la pieptul lor
pînă te clatini.

și totul uiți
și totul lași îndărăt

(nici măcar un mal nu mai poți
bănui în inima ta)

printre pietre trecem cu toții,
printre pietre ca Apa
ca și cînd lumile noastre s-ar chema între ele
ca și cînd fiecare e-n drumul spre Casă

și totul uităm
și totul lăsăm îndărăt
cînd trecem cu toții noi,
Fiii Melcului

Cristina CÎRSTEA

Să umblu ca un condamnat orb

În acest fel, am ajuns aici, unde mă vezi. Şi au trecut zece ani de atunci. Am căutat să reînnod viaţa mea de unde s-a rupt atunci cînd o telegramă m-a chemat din Atena. Dar viaţa nu se reînnoadă; căci viaţa e făcută din trăiri unice, irepetabile. Iar semnificaţia, tălcurile ei, asupra cărora multe ori am cugetat în oraşul acesta şi în anii aceştia, ne scapă. Ştiu eu dacă viaţa mea ar fi avut sensul adînc de acum dacă eu aş fi rămas la Atena? Şi care ar fi fost viaţa mea cea adevărată? Cea pe care eu am lăsat-o atunci, sau cea pe care o trăiesc acum?

E viaţa mea un gol de zece ani şi mai mult, făcut de suferinţe, ca o gangrenă, pe care nimic nu l-a mai umplut.

Şi am devenit retras, mai neîncrezător faţă de oameni şi de evenimente, mai detaşat faţă de lucruri şi de la această depărtare am început să văd că oamenii sînt aceeaşi pretutindeni şi toate idealurile sînt bune în cărţi, căci odată atinse, se pierd...

Şi m-am reîntors în lumea frumoasă a ideilor tinereţii mele, cu sufletul sceptic de acum, contopindu-mă încet, încet, cu atmosfera meditativă şi misterioasă a acestui oraş cu multe vieţi, care atîtea a văzut şi nu mai crede în nimic...

Aya Sofia, cuprinzătoare ca bolta cerului, Pantocratorul care domină Olimpul, oraşul lui Aric, Nestor şi al Sinoadelor, convieţuieşte cu minaretele şi palatele de la Topkapi, într-un amestec subtil unde contururile se pierd şi se înceţoşează, limitele încetează, într-o fantastică viziune ca arabescurile morganatice fără timp şi spaţiu în dansuri de odaliscă.

Şi în amestecul acesta subtil, în lumea aceasta de amalgamuri a crescut Enea.

Era un copil cînd a venit aici. Abea lăsase cravata roşie, venind dintr-o lume monotonă pînă la exasperare, făcută din repetiţii stereotipe şi goale, pentru a se întîlni, incredul, cu o lume fantastică de o mie şi una de nopţi, ce se răsfrîngeau în toţi porii fiinţei lui ca tot atîtea imagini ale unor oglinzi dintr-un feeric caleidoscop...

Eu am stat alături de el. Şi l-am urmărit de cînd s-a născut, de cînd surîdea nevinovat unui chip de mamă pe care el încă nu-l înţelegea, de cînd îl schimbam din braţele tatălui în braţele mele, pe poteci de munte, sub gloanţe şi fîlfîiri de moarte, devenit proaspăt orfan fără să o ştie, pînă la primele sale vorbe rostite în româneşte la Bucureşti; şi apoi, orfan cuminte cu primele mari şi naive mirări în faţa vieţii, în şorţuleţul negru de şcolar, ţinîndu-l de mînă, pînă la înţelegerea treptată de zi cu zi, a lucrurilor, bucuriilor şi tristeţilor.

Am venit cu el în Turcia şi viaţa mea s-a plămădit cu a lui, imprimîndu-i destinul. Şi viaţa mea nu aş concepe-o fără a lui.

Dar, adolescenţa ., tinereţea lui, în care mă regăseam, erau sub zodii atît de deosebite...

A învăţat şi a terminat liceul grecesc, elev cuminte, aici la Constantinopol. Destinul lui de refugiat, întors din drumuri chiar de la naştere, şi apoi iar întors, l-au adus în oraşul acesta şi l-au făcut ca să crească fără să mai creadă în ideile tatălui, în alte ţări unde a copilărit, sau în altele, l-au făcut să nu mai creadă în nimic, fiu al renegărilor, la etatea tuturor idealurilor, el ar fi deja un bătrîn.

Dar.. Dar, în oraşul acesta al trecerilor şi al schimbărilor, armoniile se nasc din contraste, afirmaţiile din negări, viaţa din moarte şi realitatea din vis; iar din ape se naşte aievea lumea de basm a acestui oraş, cu minaretele şi cupolele ce se reflectă de secole sub cerul Cornului de Aur şi al Bosforului... Căci totul e posibil, aici, la porţile Orientului...

La etatea dragostei celei mai ideale. Enea s-a îndrăgostit de o fată a tuturor şi în fond, poate, a nimănui...

De o frumuseţe uimitoare la cei 20 de ani ai săi, asemeni Afroditei, ea a fost crescută în leagăn şi înfiată ca fiică legitimă de un negustor bogat din Smirna şi soţia sa, fără copii: dar viaţa ei vine de departe... Ea s-a născut în munţii Macedoniei, dintr-o fată română, siluită şi răpită de Grecii lui Markos în timpul războiului civil. Nimic nu se mai ştie, oricît am căutat, şi am căutat atîta, de fata aceea aromâncă de acum douăzeci de ani...

Cine o fi fost? Ce drame teribile în sufletul ei de mamă, cînd a trebuit să se despartă de creatura ei, fruct al nevinovăţiei ei de fecioară siluită? Şi chiar dacă ştiu, tac...

Fata ei de astăzi, turcoaica Sevciler, a crescut fără să ştie taina ei şi n-o ştie nici astăzi nimeni, decît eu şi părinţii ei adoptivi, cărora spunîndu-le drama şi naţionalitatea mea şi a lui Enea, ni s-au destăinuit...

Şi în lumea aceasta de destine sfărîmate şi de căderi, am început, în taina neştiută a sufletului meu, să iubesc părinteşte pe această fiică a Aromânei, cu toată curăţenia şi sinceritatea mea, zdrobit în fiinţa şi în sentimentul meu de justiţie, de destinul şi decăderea ei.

În această lume inversată, ea intuieşte în Enea puritatea tinereţii ce şi-o neagă, şi-l iubeşte, dar urmează instinctiv drama destinului ei distrugător, plăsmuit stricat din însăşi momentul dramatic şi absurd al violului mamei ei, a cărei dramă, fără să ştie, ea o continuă şi o strigă la infinit.

Iar Enea, plăsmuit într-o lume de distrugeri, fără să mai creadă în nimic, o iubeşte cu o patimă care-l devorează, care îl arde şi-l mistuie, purificînd Universul în acea casă de plăceri în care el trăieşte.

Căci Sevciler e fata tuturor şi în fond a nimănui...

Iar eu nu pot face nimic, căci sînt forţe dezlănţuite mai tari decît mine, oarbe, asemeni nebuniei şi stihiilor, şi mă mărginesc a privi cu dragoste şi durere, lucid pe cît pot fi, la danţul orgiastic de Salomea în care sînt prinşi uniţi, în porunca destinelor lor sfărîmate, aceşti doi copii ce-i consider deopotrivă ai mei.

Sunt scadenţe zilnice asemeni unei cruci, umile, de purtat cu resemnare, zise el. Acum e ceasul să plec pentru a îndeplini această scadenţă.

Şi trebuie să merg ca un condamnat orb, ce nu mai ştie de ce parte e aurora, pe aceste piscuri ale iubirii mele, de ale cărei abisuri şi căderi, mă vei ierta.

Virgil se ridică, îl privi în ochi adînc, şi-i strînse mîna în tăcere... Era răscolit.

Cădea o cortină, ca un giulgiu, peste un trecut zbuciumat şi el închidea o poartă din viaţa lui... A doua zi pleca din Constantinopol.

Emil RAŢIU

Astăzi

Astăzi liber astăzi sub gheaţă astăzi adormit
Astăzi nebun astăzi iubit astăzi împins călcat
Astăzi privit astăzi învins astăzi singur pe cîmp în

În zăpadă (cît de departe sînt stelele)
Astăzi proaspăt astăzi uitat astăzi buzele tale
Atît de roşii atît de tinere astăzi zgomotul
Astăzi cu fularul înfăşurat în jurul mîinilor
Astăzi ierburi amare astăzi extinctorul care

Incendiase o jumătate de etaj astăzi suspinul
Bătrînului de lîngă mine astăzi se părea că tot
Ce există poţi cuprinde nu e adevărat am încercat

Echilibru

Ce va începe cînd noi vom tace
Cînd vom lăsa nucile să cadă
Cînd florile arborii vor creşte
La nesfîrşit se vor încleia pe cer
Ramură cu ramură nu vor mai fi nori
Nu va mai fi zgomot noi vom tace
Şi toată seninătatea va putea fi
Auzită de la mari distanţe sfîşierea
Şi urletul nostru sînt echilibrul
Şi totuşi în noi vieţuieşte sfîrşitul

Secundă cu secundă spre

Un iad ascuns în magnolii în crengi
Rotunde pe care le-ncercuiesc cu gîndul
Inobilat de soţiile mele ruginite
De iubirile mele ameţitoare şi meschine
Cresc broaşte ţestoase la marginea oraşului
Cînd plouă le ţin sub stropi deşi ele se
Strîng se apără sînt complet ud cu
Bucuria unui curcubeu ce nu va apare
Un iad ascuns între sînii tăi şi sînii ei
Între sînii voştri trec prin dormitoare
Şi stelele mă văd tot mai puţin şi greierii
De cînd n-am mai auzit greierii. Încerc
Să alunec printre scorpionii prejudecăţilor
Fără să mă-nţepe fără să-i calc
Mă ascund în părul tău întrebîndu-mă
Dacă voi rîde cînd te voi vedea bătrînă
Un iad ascuns în otrăvurile ce le respir
Ce le împrăştii
Şi ochii voştri ai tuturor stele. Oare?

Rugăciune

Renaşte exilatul meu curaj populează-ţi
Zilele cu săbii de cristal şi lubeci în semn
De steag. Să-ţi fie obrazul o rană, o rană
Frămîntată cu saliva tinereţii să nu-ţi fie
Ruşine cu abisul din care vii. Ai căzut
Oricine cade totul e să renaşti înclat
Pe mîna puterii nu te teme pentru mine
Doar moartea ne dă vieţii găseşte-ţi
Iarăşi colţii îngropaţi la picioarele
Suspinului nu te uita că sînt rănit
Că sînt alungat şi obosit nu-i crede pe cei ce-ţi
Vor spune că sînt nebun să renaşti curajul
Meu să mă scoţi din surzenia propriilor
Mele urlete — urlete fără tine deci dă-mi
Mîna şi scoate-mă din vulcanul zămislit
De spaima măştii. Ajută-mă
La capătul drumului vei găsi un trup gol
Îl vei putea atinge — nu-ţi va răspunde
Decît prin captivitate.

Iaşi, 24 octombrie 1988

Minciuna

Rămîne minciuna cîmpie de tăcere
O tuse şi un fular neted un imperiu
Sau această ploaie a sunetelor
Somnolenţă în faţa curajului
Contracţia săptămînilor
Un cer gol deasupra vieţii
Valurile armonios cad asupra mi
Salbăticia mă va face să durez
Mai mult decît zeii din mine
Va rămîne minciuna
O tuse uşoară un fular ruşinos

Iaşi, 15 (deja) noiembrie 1988

Umilinţă

Tristeţea acoperită de ziduri
Umilinţa memoria ghearele uitate
O zi fără sfîrşit şi mîna mea care
Şterge murdăria pe geamuri se vede
Acelaşi drum jupuit de îngeri
Chipul trecător îmbîcsit de cuvinte
Ca un oraş dimineaţa înghesuială
Pe scările muncii zadarnic ecoul
Mă strigă parfumul întunericului
Printr-o lentilă mi se-ntunecă
Viaţa visul insulei prejudecăţile
Mînjite de bănuială sînt orb
Sînt surd cerul pîlpîie pe după
Praf mereu umilinţă mereu acelaşi
Zîmbet fără fier înroşit doar din
Frică şiraguri de oameni inutili
Mă aprobă tristeţea mea acoperită
De ziduri.

Iaşi, 14 octombrie 1988

Matei MARINESCU

Căutarea Sinelui

(note despre jurnal)

Păcatul lui Amiel

Ce ispită i-a împins pe un Amiel sau pe un Gabriel Marcel să ţină jurnal, mă întreb... Voi anticipa răspunsu-mi şovăielnic printr-un *ignorabimus*. Voi arăta mai încolo de ce... Un jurnal este un soi de spovedanie fără confesor. Acesta a fost exclus sau, mai bine, *inclus* în vremea din urmă în „scriitura"" jurnalului (existenţial, de idei, metafizic, ceea ce-i cam tot una). Confesorul s-a transformat şi el într-o fiinţă de pergament, de hîrtie; pe aceasta e desemnată trama păcătoasei confesiuni. Căci, nu-i aşa ?. nu ne confesăm oricînd. Chiar în vremurile cele mai bigote, insul nu se mărturisea decît în momentul în care avea simţămîntul ca drumul existenţei sale a părăsit calea dreaptă. Răspunsul la întrebarea cu care am început pare că se încheagă. Ce-l împingea pe un Gabriel Marcel să intre în „confesionalul" textului, dacă nu acel ceva sau cineva, numit de Descartes *malus spiritus* ? Vina de a se fi rătăcit de la calea cea dreaptă a existenţei sau gîndirii şi conştiinţa acesteia, iată toată filosofia.

Că ispititul îşi mai creează singur ispititorul, asta urmează de la sine. Dacă la oarece momente drumul existenţei ispititului făcea o buclă (vicioasă), un „retur", ca să zic aşa, faptul acesta indică, pesemne, că dintotdeauna omul a căutat *calea dreaptă*. Iar această căutare avea ca scop revenirea la *sine*. De unde ? Fireşte că dintr-o *selva oscura*, din *labirintul*, care, pentru un Mircea Eliade, e sigla cea mai potrivită a existenţei. Urmează din tot ce-am însăilat pînă acum că jurnalul, preluînd funcţia destăinuirii (şi tăinuirii) păcatelor a preluat şi virtutea-i tămăduitoare. Bolnavul îşi (de)scrie cu febrilitate morbul. Şi astfel orice jurnal se vădeşte pînă la urmă un *compte-rendu* al atacurilor celei mai acute dintre boli: aceea de-a-nu-fi-acasă. Pentru că în ce momente (ni) se divulgă mai bine„ secretul" unui Amiel ? Să vedem... Citez din al său ***Jurnal intim*** tocmai locul intitulat ***Cauza slăbiciunii mele***: „N-am găsit o iubire care, stimulînd-o să-mi statornicească activitatea, un ţel determinat, circumscris, un cămin domestic al sufletului şi al gîndurilor mele, care să mă scape de nevoia de a călători şi de a schimba locurile, care să-mi dea un punct de sprijin (...) un centru real şi precis, o hrana sigură şi nelimitată, care să mă instituie proprietar undeva şi cetăţean al unei patrii...". Nu se poate o mai limpede diagnoză a morbului care a lucrat în fiinţa lui Amiel. Nu altul decît permanenta metamorfoză, veşnicul pelerinaj fără ţintă. Căci dintre toate drumurile numai unul duce la *sine*, numai unul accede în „căminul sufletului", în patria îndelung jinduită, la semnificaţia autentică a existenţei.

Care a fost motivul acestei grandioase *ratări a sensului*, dacă nu capacitatea, într-adevăr uluitoare, a filosofului genevez de a se lăsa deturnat de toate tentaţiile... Iată înţelesul sau, mai degrabă, morala unei existenţe rămase perpetuu în labirint. străbătîndu-i în van coridoarele, ignorînd. Centrul Dacă, după credinţa unui Eliade, labirint înseamnă ***interdicţia magică a unui centru***, Amiel a trăit sub acest interdict, pe care n-a încercat niciodată să-l încalce...

Varietăţile calendarului

Să-l părăsim o clipă pe Amiel pentru a o lua de la capăt cu întrebările Iată încă una din ele: ce timp sau ce orologiu guvernează oare scrisul celui pe care francezii îl numesc, cu un termen ambiguu, *le journalier* ? Am impresia că nu calendarul de obşte. Jurnalul respectă, poate, o logică, dar nu o crono-logică. E chiar *obligat* să n-o respecte. Nu-i la mijloc nici un paradox: jurnalul aduce o abolire a timpului. Prin urmare, nu timpul profan este *demonul, inspiratorul, provocatorul, compozitorul, gardianul* (!) jurnalului intim. Acesta, ca să parafrazeze formula lui Eliade, va să zică interdicţie a timpului, Voi explica mai la vale cum vine asta. Am scris timp *profan* şi tocmai la acesta se referă Maurice Blanchot, căruia îi şi aparţin termenii subliniaţi deasupra (de la demon şi pînă la gardian). Însă nu calendarul e „paznicul" *confesiunii fără confesor*.

Paginile jurnalului obişnuit respectă, fireşte, o anume succesiune temporală, miercuri nu poate veni după vineri, asta e limpede, dar în jurnalul filosofic *(autentic* filosofic !) miercuri poate urma lui vineri, ba chiar mai mult, miercuri poate veni după miercuri şi asta săptămîni în şir. Calendarul cotidian e linear, pe cînd cel „ciudat", al jurnalului, poate avea săptămîna formată numai din zile de miercuri sau numai din zile de vineri sau poate avea săptămîna cu zilele curgînd înapoi dinspre duminică, sîmbătă spre luni. Şi chiar aşa anapoda cum pare, tot am avea de a face cu un calendar. De fapt zilele calendarului nu au nume. E vorba de un alt timp, de o altă ordine, de altă succesiune: un *calendar iacobin* cu numele zilelor schimbate ! Pentru că şi timpii şi mişcările gîndirii sînt de o esenţă cu totul alta.

Mersul gîndirii (chiar consemnat şi consumat în jurnal) poate să fie ***linear-progresiv*** (de luni către duminică). dar şi ***linear-regresiv*** (de duminică, sîmbătă spre luni) şi ***static*** (săptămîna compusă exclusiv dintr-o unică, înţepenită zi de miercuri) şi ***radiar*** (cu zile intervertite sau toate urmînd concomitent lui miercuri) ş.a.m.d. În acest punct ajunşi, poate că n-ar strica un pasagiu aparţinînd lui Constantin Noica: Heidegger „gîndea, nu ştiu cum, în spirală descendentă. Nu numai linear şi progresiv se gîndeşte valabil. Poate niciodată linear, ci în spirală, în burghiu, ca într-un act de sondaj..." *(Jurnal filosofic)*.

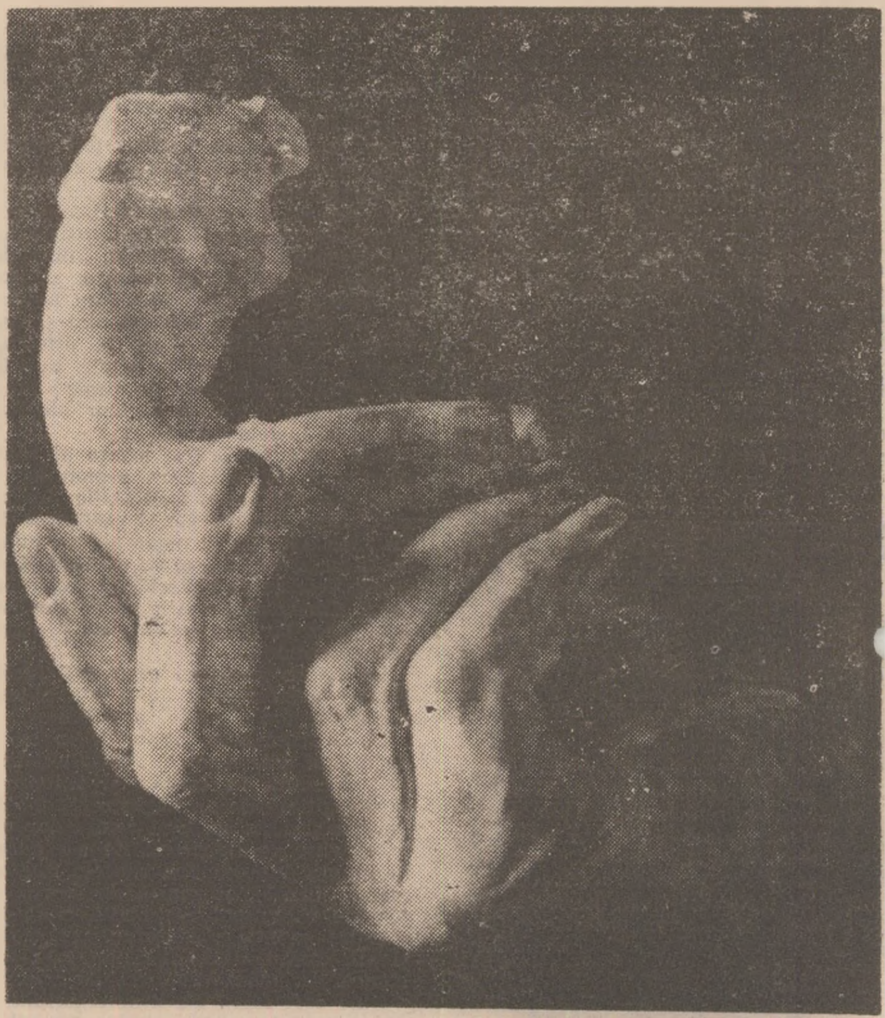
Şi ca să sfîrşesc, totuşi, aceste notaţii suficient de şovăielnice voi exclama, precum o face de atîtea ori Gabriel Marcel în al său ***Journal metaphysique***: aici, în problema abolirii calendarului, simt că-mi scapă ceva. Să mai meditez; *et denouveau j'entre dans la nuit : à creuser !*

Rezumat de început

Conformîndu-mă şi eu unei cutume venerabile îmi voi începe finalul cu un rezumat încercuitor. Am văzut mai întîi că ispita sau imboldul confesiunii este pierderea căii celei drepte, care duce la *sine*. Am văzut mai apoi că evul modern a dus la pierderea (aparentă) a confesorului. Am mai văzut că însuşi confesorul nu este inocent(cui se mărturiseşte un Augustin atîta vreme cît destinatarul „secretelor" sale este în chip explicit însuşi Atotştiutorul ?). Dar nu am văzut încă prea limpede care e calendarul ce guvernează scrierea jurnalului filosofic. Nu am văzut nici în ce chip *căutarea sinelui* se poate încheia cu o izbîndă. Şi nici n-am apăsat îndeajuns pe uriaşa *tautologie* care e sceneria jurnalui. Căci dacă acesta narează o *căutare* (a Sensului, Graţiei, Sinelui) să ne aducem aminte că etimologia acestui cuvînt ne coboară la *circare* şi *circulus* (cerc). Orice jurnal autentic este *în cerc*; orice jurnal, prin urmare, este şi *vicios*, iar autorul său un etern pelerin.

Dar şi de această dată simt că rătăcesc în beznă. *À creuser !*

Valeriu GHERGHEL

Chacall

Pă

Şi totuşi omul nou a fost creat. Chiar dacă nu la parametrii doriţi de civilizaţia totalitară, el este o realitate, nu extrem de vizibilă, e adevărat, dar nici atît de ascunsă pentru ca ochiul nostru de fizionomist burghez să n-o poată detecta. Omul nou ar fi trebuit, în intenţia geneticienilor pavlovistmiciurinişti să-l înlocuiască pe omul vechi, să-l extermine dacă acesta-i stătea în cale, în calea făuririi unei civilizaţii nemaiîntîlnite încă. Interiorul homunculului, de o bogăţie paralizantă. n-am ştiut de fapt niciodată cu ce era umplut, deşi am cam văzut, timp de aproape jumătate de secol, ce a emanat. Dar nu la acest interior ne referim acum. Privirea noastră modestă merge doar spre învelişul omului nou. Spre înfăţişarea lui. De altfel, singura izbîndă a epocalei încercări genetice. Dezbrăcîndu-şi tunica stalinistmaoistă, omul nou a trecut la costum, la atît de hulitul costum burghez, şi nu l-a mai dezbrăcat niciodată. Pentru că îi venea mănuşă. După ani de experienţă, din serele genetice ale CCului a început să iasă, copăcel-copăcel, un ins nu gras — nu slab, nu înalt — nu scund. nu ţigan — nu lipovan, în costum aproape negru, cu cravată aproape neagră, cu mapă neagră. Dar spectaculosul experiment a reuşit mai ales în realizarea unui cap standard, probabil capul ţăranului la a doua sa generaţie în oraş. relativ rotund, fără proeminenţe care să-l scoată din serie, supărător prin insignifianţă şi totuşi ireproşabil în parametri fizionomici. Cap CC. Prin contaminare, putea fi lesne întîlnit şi la frizeri şi la recepţioneri şi la economişti şi la... în genere la pătura amploaiată.

Ce s-a întîmplat cu acest homuncul ? A dispărut el după Revoluţie ? Cum să dispară ? Dacă înainte era ţinut departe de prim planul manifestărilor, menţinut în regimul său de executant, el însuşi născut ager, şiret şi practic, ferindu-se de exhibări gratuite şi păguboase, îl vedem acum ocupînd posturi şi apărînd frecvent pă post, la tv., de unde şi senzaţia că a stat ascuns şi că, iată, are posibilitatea, scăpat de regulamentul de ordine interioară, să se manifeste, să se arate. În costum, se înţelege, dar nu cernit, ci în totalitate discret americană, cu obligatoria cravată, papion încă nu, papionul e al opoziţiei, perorînd fluent, dar tot în langaj de lemn. În Parlament şi pă post. Devenit, peste noapte, om politic afişat, e marcat încă de corsetul ce i s-a fixat în creuzetul CC, dar e vindicativ şi revendicativ cît încape şi are aerul celui ce i-a venit, în sfîrşit, rîndul. Ar dori, dacă-i vorba de modele, deşi i s-a indicat că nu are nevoie de ele, să-i imite pe Titulescu, pe I.G. Duca, pe Madgearu, pe Armand Călinescu, dar cum dracu să-i imite pe interbelicii ăştia ? Atît de diferiţi ? Cu feţe atît de inconfundabile ?

Oricum, el încearcă.

Iar noi îl vedem, seară de seară, pă post.

Val GHEORGHIU

În spațiul românisticii

În ciuda eclipsării din ultimul timp, datorită nei proaste gestiuni a echipei care și-a asumat olul conducător" la finele lui '89, studiile relave la problemele românești sînt destul de abunente. Ele angajează deopotrivă istorici, politologi, lcloriști, sociologi, antropologi etc., definind un ectru larg de interese și modalități de abordare. ițiate mai ales în perioada cînd România consuia un „caz special" în cadrul sistemului comust, caz cultivat anume de lumea apuseană, emenea preocupări au pierdut din intensitate faza ultimă a dictaturii ceaușiste, pentru a noaște apoi, în primele clipe ale Revoluției o naștere spectaculoasă, urmată curînd, la numai eva luni, de un declin la fel de spectaculos. ea ce nu înseamnă că specialiștii atenți la nomenul românesc au început să-l observe și -l supună cuvenitelor analize. Este de așteptat iar ca pe măsură ce situația de la noi se va npezi, în sensul unui pluralism autentic, garan- de legi și instituții, interesul pentru acest iomen să cunoască o nouă recrudescență.

Intre istoricii străini care s-au dedicat îndeosebi ânisticii, Catherine Durandin e un nume bine oscut. Profesoară la Centrul de Studii asupra vilizațiilor din Europa Centrală și de Sud-Est, eresată predilect de această zonă a continentu-, dar mai ales de istoria românilor, ea a întrens o serie de studii a căror caracteristică esenlă e refuzul oricărui clișeu instalat în istorioifie, unit cu preocuparea de a situa fenomenele nânești într-o bună perspectivă europeană. Așa ajuns să se ocupe de situația României la Consul de la Versailles, situația definită ca un adox în care, acuzată de a fi subscris partea arată cu Germania, chiar dacă sub o enormă siune, delegația română a învinuit la rîndul Occidentul de a o fi părăsit mereu, în momen- grele, de la retragerea aureliană la cruciadele ii antiotomane și de la războiul independenței ă la cel al întregirii de neam. Argumentația mai ales de ordin istoric, istoria românilor ansamblu fiind prezentată ca o nenorocire esenă, multiformă, repetată[1]. Și în alte studii herine Durandin sesiza critic această dispoziție entuat afectivă, care transformă istoria într-un p de înfruntare, de competiție cu vecinii, de dictă chiar împotriva eternei injustiții la care orul român ar fi supus. În acest spirit a studiat i avatarurile românismului, pornind de la minațiile geopolitice care au făcut ca zona ato-danubiană să stea patru secole sub suzeitate turcă, să facă timp de patru decenii un dificii între Rusia și Imperiul habsburgic, să leze apoi, după întîia conflagrație mondială, e democrațiile apusene și Axă, pentru ca după loilea mare război, prinsă în angrenajul domiiei sovietice, să caute a-și asigura totuși, de la timp, o poziție mai independentă[2]. Rolul Fran- în elaborarea discursului național românesc re mai nuanțat la Catherine Durandin decît alți istorici. Autoarea s-a ocupat, sub acesthi, și de aspecte istoriografice, mai ales de iopol și Iorga. Revoluției pașoptiste și urmăriei sub unghiul influenței franceze i-a consacrat ini dense, bine întemeiate pe analiza politonelor, a corespondenței și a memorialisticii -o carte menită să rămînă: *Révolution à la içaise ou à la russe?* (Paris, 1989), unde cazul ânesc e studiat prin analogie cu cel polon și cel definit de ruși la jumătatea secolului XIX, deruta și triumful solicitau deopotrivă spiridin această zonă a continentului. Un studiu restrîns a dedicat Catherine Durandin și oadei următoare, pînă la dobîndirea independei[3], studiu în care ancheta, beneficiind de noile sugestii metodologice, tinde spre o definire mai exactă a statutului intelectualității noastre. Este domeniul pe care avea să-l aprofundeze, pentru întîia parte a secolului XX, într-un alt studiu despre „populismul românesc", privit ca un „romantism democratic", dezbaterea fiind centrată aici mai ales în jurul lui C. Stere și al *Vieții românești*[4]. Interesată de ansamblul fenomenului, Catherine Durandin n-a ezitat să intre chiar în „apele actualității", la care s-a referit adesea polemic, în mai multe studii. Unul se ocupă anume de sistematizarea satelor din România, tratată ca demență totalitară și ca element al revoluției permanente[5]. Două cărți, una subscrisă împreună cu Despina Tomescu, alta pe cont propriu, abordează evoluțiile cele mai recente, cu un efort remarcabil de a se informa corect și de a propune explicații verosimile. Cea dintîi se ocupă de România sub dictatura comunistă[6], a doua privește chiar finalul dramatic al acesteia, pe seama unei informații destul de ample și contradictorii și a unei metodologii care se recunoaște în mai toate inițiativele istoriografice ale autoarei[7].

Să mai notăm, pentru a sugera numai sfera de preocupări în care Catherine Durandin a știut să se distingă, bogata și valoroasa contribuție la studiul elitelor, partea domniei sale în masiva *Histoire des élites en France du XVI-e au XX-e siecle*, recent apărută, punînd în discuție perioada cea mai nouă, sub semnul tradiției și aventurii, pînă la întîiul război mondial[8]. Este, în ansamblu, o operă remarcabilă, a cărei valoare trebuie definită desigur în raport cu istoriografia franceză contemporană, la fel de vastă pe cît de înnoitoare în ofertele ei. Temă esențială pentru definirea modului de pătrundere în modernitate și de conturare a evoluțiilor contemporane, ca atitudini, opțiuni, nivel de civilizație. Grupurile de avangardă, ca agenți ai schimbării, ca sursă de programe politice sau educative, ca factori de renovație culturală și artistică, au interesat-o pe Catherine Durandin în mod special. Nota specifică a cercetărilor întreprinse e distanța luată în raport cu analizele marxiste sau patriotarde. Relația dintre discursul ideologic adesea marcat de voluntarism, și realitatea socială rămîne o temă susceptibilă de aprofundări. Pentru secolul nostru, două „discursuri inaugurale" i-au reținut mai ales luarea-aminte: cel din 1918, care a însemnat realizarea idealului național și prin aceasta un anume fel de integrare europeană; cel din anii dictaturii comuniste, care a dorit nu numai să impună o nouă clasă, dar și să creeze un „om nou". Ultima parte a acestei dictaturi părea să fie una de imobilism total, de anchiloză iremediabilă, ca în volumul *La Roumanie de Ceausescu* (1988). Dilema clasei conducătoare nu s-a schimbat față de momentul pașoptist: să imite civilizația apuseană, tehnică, raliindu-se acesteia, ori să dezvolte, pe seama unui naționalism revendicativ, o formulă oarecum autarhică? Un destin tragic marchează, după opinia autoarei, istoria țărilor situate la periferie. Nu există altă soluție decît un pragmatism care „să facă viabilă viața". Pragmatism gorbaciovian? Pragmatism occidental? Catherine Durandin evită orice predicție, dar nu-și ascunde simpatia pentru o formulă social-democratică, fie aceasta de inspirație apuseană sau nu. Revoluția din Decembrie '89 n-a dat, pare-se, încă un răspuns destul de clar în această privință, ceea ce se poate sesiza și în ultimul ei demers istoriografic.

Om de cultură cu preocupări ample, Catherine Durandin nu refuză totodată nici publicistica, nici literatură propriu-zisă, domeniu în care a și tipărit un roman pe o temă ce ne interesează *(Une mort roumaine*, 1988), în timp ce un altul (*Les larmes de Laura)* se anunță ca iminent. Cel dintîi ar trebui să vadă, ca și alte lucrări ale autoarei, lumina tiparului și la noi.

Al. ZUB

[1] Catherine Durandin, *La Roumaine et ses avocats au Congrès de la Paix (1919)*, in *Ethnopsychologie*, 1973, 4, p. 407—423. [2] Idem, *Les avatars du roumanisme*, in *Cahier nr. 1 (du) CECECSE*, Paris, p. 48. [3] Idem, *Bonheur et malheur. Les intellectuels roumains d'une génération à l'autre*, in *International Journal of Rumanian Studies, 1984/5, p. 61—77.* [4] Idem, *Populisme roumain ou romantisme democratique*, in *3-e Congrès International d'Études Sovietiques et Est-europeennes*, Washington, DC, 1985. [5] Idem, *Roumanie*, in *Encyclopaedia Universalis*, t. *Thèmes et problèmes, p. 332—334.* [6] Idem, *La Roumanie de Ceausescu* (en collaboration avec Despine Tomescu), Saint Duen, 1988, 286 p. [7] Idem, *Nicolae Ceausescu. Verité et mensonge d'un roi communiste*, Paris, 1990. [8] G. Chaussinand-Noraget, J, -M. Constant, Catherine Durandin, Arlette Jouanna, *Histoire des élites en France du XVI-e siecle*, Paris, 1991. Partea în discuție, *Entre tradition et aventure*, la p. 317—461.

Fragmente despre Consuela [2]

Consuela (era din nou o după-amiază involuntară de septembrie cu miros de îngeri descompuși lent în cișmelele străzilor pietruite și un vînt subțire de satin) își apropie buzele pline de gura unei vaze înalte și, scoțîndu-și vîrful roz și perlat de salivă al limbei, vru să atingă, pe marginea ei, o șopîrlă amorțită. Spada cea mai vestită tăie fulgerător reptila în patru, salvînd-o de la un viciu îngrozitor.

*

Amurgurile o deprimau pînă la pierderea batistelor și a minții. Doru-i creștea tumultulgic. Consuela, nemaiținînd seama de indecența gesturilor, se apropia de pereți și-și strivea sînii de cărămizile lor tencuite fin cu plută. Durerea ciorchinilor plesniți ai mamelei (laudă anatomiei!) îi readucea în memorie pudoarea.

*

O, flăcările focului din sobele teracotale în serile-n care Consuela ofta, amintindu-și acel jilț viril, ferm așezat într-un colț al sufrageriei corpului principal al castelului!

*

Miresmele Consuelei degradau vinurile pivnițelor episcopale, luminile ei îngreunau crinii cu apă de plumb. Închisă într-un dulap străveziu, declanșa muzici scurte și extatice.

*

Consuela avea părul țiuitor! Gura ei — cloacă clocotind de îngeri. Lujer al nevinovăției și desfrîului, purta pe pleoape spuma unui vis de cerb. Iesle parfumată, grajd mătăsos, pajiști boloborosind bălegute de păun. Pieptul putred gîngăvea flori: simțurile zimțate: țăndări de cristal sub perna ei de fecioară detracată!

*

Consuela devenise, cu timpul, mitul ludic al mocofanilor purtători de largi pijamale. O locomotivă prevăzută cu trei vagoane de marfă (laudă C.F.R.-ului!) îi transporta amintirile. Își ținea degetele ca pe niște fluiere în botul animalelor domestice. Se ducea mereu în eroare. Urmele tălpilor ei zmălțuiau cărările unei democrații originale. Pamponul papucilor ei urlători era din pene de flaut. Își anunța catastrofele prin globuri verzui.

*

Cutezanța ei întrecea amărăciunea cucutei. Neliniștea ei întrecea frăgezimea brusturelui. Nepăsarea ei întrecea sunetul (laudă fizicei!).

*

Surisul Consuelei îmbărbăta orizontul și-l apropia pînă la sufocare. Sînii ei, voluntari și integri puteau fi zmulși numai de arhangheli în mari ore de cristal nocturn.

*

Își împodobea șoldurile cu fulare franceze. Făcea gargară cu safire. Suferea sfîșietor dacă nu se băga în căpițele de fîn ale țării. Apoi flana zile în șir pe bicicletă.

*

Consuela avea tristețea unei lebede agasate, pusă să plutească pe un pian.

*

Consuela bătea apa în piuă și amiaza în fîntîni. Sprîncenele ei, căzute într-un pahar, formau un mîl aspru și acru. Rochiile ei, stoarse, erau îmbrăcate pe dos de toate fiicele națiunii!

*

În preajma ei răpăiau strugurii. Un cristal împădurit de paianjeni îi asigurau masa și casa în anotimpurile secrete. Roțile se gudurau sub automobile. Frișca n-o consuma decît cu o flașnetă alături. Pantofii o strîngeau nu numai de glezne, ci și de talie. Jupuia sufrageriile de franjuri.

*

Vifore de smîntînă în blugi. Uragane de zarzavaturi urbane. Plicul închis al rațiunii (laudă psihologiei!) îi venea prin poștă doar din două în două săptămîni.

*

Consuela, blînd descheiată la bluză, lăsa mici cuburi de gheață pe parchet. Își parașuta nostalgia pe pajiști de indiferență. Avea pielea moale ca o rublă.

*

Adio, nimfă sfătuitoare! (Trebuia să-mi înțelegi sufletul ca pe o ramură.)

Emil BRUMARU

Serghei DOGLATOV

Strugurii (1)

Unicul șoc sexual din viața mea l-am avut la depozitul de legume-fructe, care purta numele lui Thälmann. Eram pe atunci în primul an al Universității din Leningrad. Pe noi, studenții, ne-au trimis la dispoziția directorului acestui depozit, sau poate era centru pentru păstrarea legumelor, nu mai știu.

Eram vreo cincisprezece oameni. Ne-au repartizat la diferite echipe, cîte trei în fiecare. Dar mai înainte ne-au făcut instructajul. Reprezentantul comitetului oamenilor muncii a spus :

— Puteți să mîncați cît vreți.

Colegul meu Lebedev s-a interesat :

— Dar de scos ?

Ni s-a explicat :

Se poate de scos numai ceea ce ați mîncat... Ne-am dus la echipe. Eu am primit numaidecît o sarcină. Șeful echipei mi-a spus :

— Du-te la frigoriferul patru. Reține acest nume — Misciuc. Ia de acolo copiile facturilor de ieri.

Am întrebat :

Dar unde este frigoriferul patru ?

— După estacadă.

— Dar unde-i estacada ?

— Între decovil și cantină.

Am vrut să întreb, unde este decovilul, dar m-am răzgîndit. Nu am nici o grabă. Le găsesc eu.

După cum am văzut, acest combinat ocupa un teritoriu imens. Se întindea spre sud pînă la stația Piscariovka. Granița de nord era de-a lungul unui rîu fără nume.

Deci, m-am rătăcit destul de repede. Printre clădiri uniforme din cărămidă umblau oameni. I-am întrebat pe unii din ei, unde se află frigoriferul patru. Răspunsurile ce le-am primit erau confuze și bîlbîite. Abia mai tîrziu am aflat că aici domnea o hoție totală. Furau toți. Fără nici o excepție. Din această cauză toți aveau niște chipuri meditative și absente.

Fructele se furau în buzunare și în sîn. În pantaloni legați jos. În cutii pentru instrumente muzicale. În serviete funcționărești fără fund.

Cei mai cutezători erau camionagiii. Mașina fără marfă intra în bază. Se cîntărea pe o platformă specială. Mașina încărcată se mai cîntărea o dată. Diferența se nota pe o factura.

Ce făceau șoferii. Intrau în bază. Mașina se cîntărea, o trăgeau de-o parte. Scoteau de sub banchetă o ranga metalică de vreo șaizeci de kile, care se ascundea într-o rîpă. Scoteau din bază șaizeci de kilograme în plus.

Dar acestea erau fleacuri. Furtul cel mare se făcea pe hîrtie. În liniștea încaperilor administrative. În grosimea registrelor de cheltuieli și venituri.

Dar toate acestea le-am aflat mai tîrziu. Deocamdată mă perindam printre niște vagonașe nevopsite.

Era o zi noroasă și umedă. Deasupra orizontului se vedea o dîră roz lată și fumurie. Pe iarbă, lîngă fișierul PSI stăteau întinși patru cîini, care semănau cu niște lavete.

Deodată am auzit o voce de femeie.

— Tu ! Gura cască de pe Pocrovka ! Ajută-mă ! „Gură-cască" îmi era adresat, firește, mie. Am vrut să trec, fără să mă uit înapoi. Totdeauna răspund la cele mai fantastice adresări. Și mai ales, cu o promptitudine deosebită.

Totuși m-am uitat. Am văzut în ușa deschisă a unei magazii o tipă foarte machită.

— Tu, tu, — am auzit.

Apoi :

— Ajută-mă să iau lăzile de pe rîndul de sus.

Am intrat în magazie. Înabușeală și semiîntuneric. Pe un culoar îngust format de lăzile cu varză îngrămădite erau niște femei. Ele lucrau. Erau vreo douăsprezece. Și toate erau goale. De fapt, erau semigoale, ceea ce e și mai rău.

Chiloții gogoșari bleu din vigonie erau umpluți cu niște fese imense și mobile. Sutiene roz cu niște cusături grosolane lăsau să se vadă minunația legumicolă a formelor. Mai ales, că unele dintre femei au preferat să-și lege cu sutienul capetele lor zanatice. Așa că rotunjimile lor fructifer-legumicole străluceau în întunericul sufocant ca stelele în noapte.

Am simțit o ușurință și o sufocare în același timp. O înălțare și o greutate. Parcă aș fi înotat în plumb topit.

Am întrebat tare ' „Ce se întîmplă, tovarăși ?" Și am leșinat.

Mi-am revenit pe un pat moale de varză împuțită. Femeile mă stropeau cu apă dintr-o cutie cu conserve pe care scria „Fileu de trescă". Vroiam să intru în pămînt. Literalmente. Fără să mă mai scol.

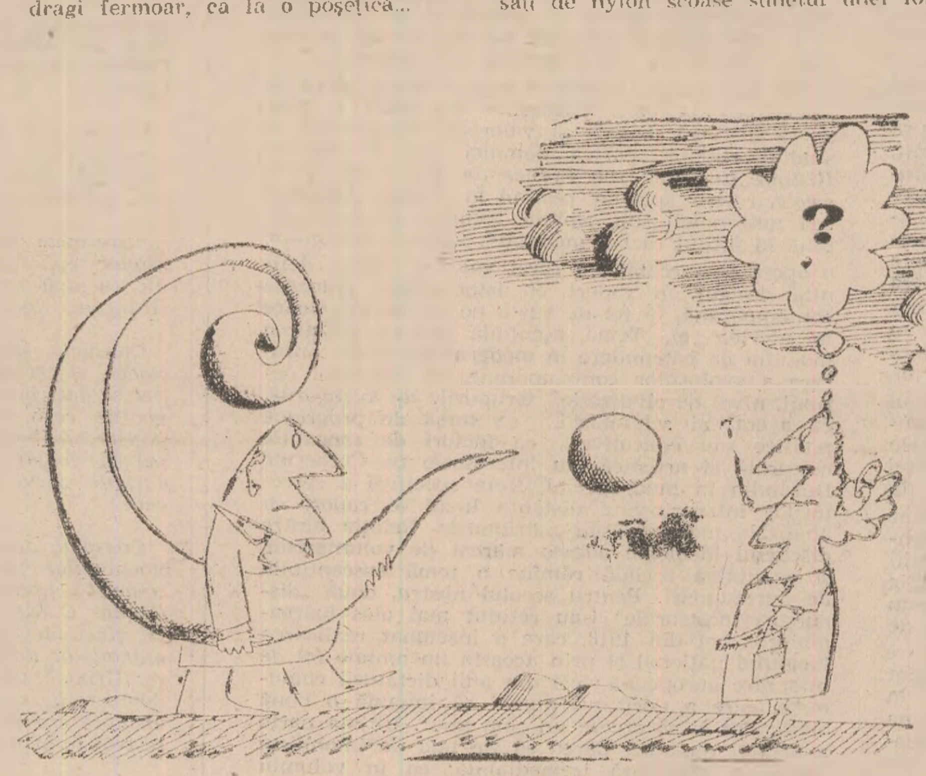
Femeile s-au aplecat asupra mea. De pe podea goliciunea lor arăta și mai înfiorător. Bretelele roz erau strînse pînă la țiuit în urechi. Chiloții gogoșari se umflau jos ca niște fețe de pernă umplute cu fîn. Una dintre ele spuse cu ciudă.

— Ce-s figurile astea ? Ți-a intrat carte și n-ai cu ce merge ?

— Nu-l prea țin balamalele, — zise a doua.

Iar a treia aplecată deasupra mea, comunică tovarășelor, îndreptîndu-se :

— Ia te uită, fetelor, are la nădragi fermoar, ca la o poșetică...

Am înțeles că trebuie s-o iau la fugă. Femeile erau evident niște delicvente. Poate condamnate pentru huliganism la 15 zile. Sau pentru speculațaie după decretul din 14 decembrie. Nu știu.

Mă ridicai încet în patru labe, ținîndu-mă de ușor. Am spus : Parca nu mi-e bine — și am ieșit.

Femeile au dat buzna afară din magazie. Una dintre ele strigă :

— Studentule, întoarcete, nu pleca cu încărcătură.

Alta :

— Lasă morcovul, zaci pentru răcituri !

A treia :

— Mai bine lasă-mi-l mie, ți-l dau înapoi. Ți-l trimit prin poștă. Post restant.

Numai o babă îmbrăcată cu o fusta albă murdara zise dezaprobator :

— Văd că sînteți niște nerușinate.

Și adresîndu-mi-se :

— Tu nu te sfii. Nu mai fi un papă lapte, fii un barosan.

Eu mergeam și tot îmi spuneam : „O, cum să mai trăiesc mai departe ? Cum să mai trăiesc. Nu se poate să fiu virgin la anii mei ! De unde sa iau niște cianură ?!"

Întorcîndu-mă înapoi, iarăși m-am rătacit. Dar acum definitiv.

Am trecut pe lîngă castelul de apă. Am ajuns la malul unui iaz. Se vedea o cărărue spre estacadă. Am ocolit o clădire cenușie cu etaj.

Mirosuri de cantină și spital se răspîndeau prin ușile deschise ale acesteia. L-am întrebat pe un tip :

— Ce-i asta ?

Acela mi-a răspuns :

— Cantina.

Peste un minut am observat în iarbă șinele brum-cenușii. Imediat mi-am și văzut colegii, pe Zaicenko și Lebedev. Ei urmau gloata de muncitori condusă de șeful de echipă. Observîndu-mă, aceștia au început să strige :

— Uite-l, uite-l !

Șeful s-a interesat destul de indiferent :

— Pe unde ai umblat ?

— Am căutat, — zic, — frigoriferul patru.

— L-ai găsit ?

— Încă nu.

— Atunci hai cu noi.

— Dar facturile ?

— Care facturi ?

— Pe care trebuia să le iau de la Misciuc.

În momentul acesta pe șef îl opri femeie cu o servietă :

— Tovarășe Misciuc ?

— Da, — răspunse șeful.

Am crezut că-i o aiureală...

Iar femeia între timp scoase din servietă un bust al lui Ceaikovski. Îi întinse șefului un tabel albăstrui :

— Semnați. Este pentru semestrul doi.

Șeful a semnat, l-a luat pe Ceaikovski de gît și ne-am pornit mai departe.

Lîngă o platformă înaltă se vedea un tren. Platforma ducea spre ușile unui depozit uriaș. Lîngă ușă se plimba un om purtînd o șapcă verde cu urechi. Pantalonii lui bufanți erau băgați în niite cizme fine strălucitoare. Se întoarse brusc spre noi. Fîșul său de nylon scoase sunetul unei foi de ziar. Șeful l-a întrebat :

— Tu ești însoțitorul ?

În loc de răspuns omul a început să se vaite, apucîndu-se de cap.

— Săracul, de mine... Nenorocitul de mine... Șeful l-a întrerupt destul de brusc :

— Cît este în total ?

— După facturi — o sutănouăzecișipatru de tone... Vai, vai, de capul meu !

— Cît lipsește ?

— O nimica toată. Lipsesc patru tone. Mai bine zis, zece. Cel mult șaisprezece...

Șeful dădu din cap :

— Mare artist mai ești, taicută. Șaisprezece tone de glucoza ai halit. Cînd ai reușit ?

Musafirul a explicat :

— La toate stațiile vin oamenii. Oamenii noștri sovietici. Dă-ne, zice, dragă Bala, niște struguri. Iar eu are bun la inimă. Ia, zic :

— Ei, da, — aprobă șeful, — și le dai șaisprezece tone de proprietate de stat. Și cum se zice, nu cu plata prin virament.

Omul oriental iarăși se apucă de cap :

— Știu, că tare riscat eu ! Știu, că-i pușcăria !

Inima e bun — nu pot refuz.

Apoi spuse îndurerat, plecîndu-și capul :

— Auzi, șefule. Desenează-mi aceste șaispre tone. Îți rămîn dator. Te mulțumesc.

Șeful răspunse fără grabă :

— E în puterile noastre.

Urma întrebarea :

— Cît ?

Șeful l-a tras pe om mai deoparte. Nu se împăcau la bani. Șeful taia aerul cu mîna. Parcă făcea din caucazian o salată imaginară. Acesta se apuca de cap și alerga de-a lungul platformei.

În sfîrșit, șeful echipei se întoarse și zice .

— Acestui aksaka îi lipsesc șaisprezece tone. Va trebui să i le desenăm. Tipul se zgîrcește încă, dar e al nostru. Șaisprezece tone înseamnă furca.

Colegul meu Zaicenko întrebă :

— Ce înseamnă — să desenăm ?

Șeful răspunse :

— Să desenăm înseamnă să facem o scamatorie.

— Dar ce înseamnă „furca" — se interesă Lebedev. Furca — înseamnă pușcărie.

Și adăugă :

— Oare ce-i învață pe ăștia la Universitate ?!

— Nu-i închisoarea, — l-a corectat cu bucurie un hamal cu barbă, — ci aia capitală.

Apoi, mai adăugă, aproape triumfător :

— La el e vorba de furt în dauna avutului obștesc în valoare deosebit de mare.

Încă cineva din hamali interveni :

— Lipsește limita. Fură, dar să știi măsura.. Șeful a ridicat mîna. Apoi mi se adresă direct mie :

— Este o tehnică simplă. Urmărește cum acționează tovarășii mai mari. Cum se zice, ia exemplu de la comuniști.

Noi ne-am așezat într-un șir. Caucazianul a deschis cu zgomot ușile vagonului Pullman. Pe platformă fu pusă o scară.

Doi s-au uscat în vagon. Ei ne transmiteau lădițele făcute din leațuri În acestea erau struguri bleu-marin

În depozit s-a aprins un bec. Apăru magazioniera, tanti Zina. Ținea în mînă un caiet gros cu un creion înauntru. Capul ei era înfășurat cu un batic gros cenușiu chiar pe căldura care era. Brațele ochelarilor erau legate la ceafă cu o sfoară.

Noi mergeam in șir. Așezam lădițele pe cîntar. Făceam din ele o stivă înaltă. Magazioniera își nota greutatea și spunea : „Puteți să le luați".

Dar mai departe se petreceau următoarele. Noi luam lădițele de pe cîntar. O ocoleam pe mioapa tanti Zina. Puneam din nou lădițele pe cîntar. Și iarăși făceam un ocol magazionerei. Făcînd de trei-patru ori această operațiune, duceam lădițele în fundul magaziei. Nu trecuse nici douăzeci de minute, cînd șeful spuse :

— Două tone avem...

Caucazianul din cînd în cînd se uita prin deschizătura ușii. Cu un zîmbet larg el urmărea ceea ce se întîmpla. Apoi iarăși se plimba de-a lungul zidului, cîntînd :

Vă dăruiesc o crizantemă
Și cu ea iubirea ma...

Peste o oră, șeful a anunțat :

— Pauză !

Am ieșit din frigorifer. Bala a deschis un pachet de „Kazbek". Șeful i-a spus :

— Opt tone sînt desenate. Acum să discutăm despre iubire. Deci, cît ?

— Am spus — patru sute.

— Mă insulți, dragul meu !

— Am spus patru sute.

— Bine, — zîmbi șeful, — mai vedem noi. Vedem noi mai tîrziu. Apoi veni direct la mine. S-a uitat la mine și mă întrebă :

— Mai ții tu minte, Alioșa, ale Smolenskului drumuri ?

— Nu înțeleg, ce-i asta ? — spusei eu.

— Fii te rog, atît de amabil. Amintește-mi conținutul la „Război și pace". Doar în cîteva cuvinte.

— Ce este ? — întreb mai iritat. Despre ce-i vorba ?

Șeful și-a scăzut vocea :

— Conferențiarul Manuilov Victor Andronicovici mai e în Viață ?

— În viață, — zic, — dar ce ?

— Iar Makagonenko Gheorghei Panteleimonovici ?

— Firește.

— Iar Bialîi Grigori Abramovici ?

— Sper.

— Și profesorul Serman ?

— Da, dar ce ?

— La el mi-am susținut diploma în cincizeci și unu.

Eram uimit.

— Cum, ați terminat Universitatea ?

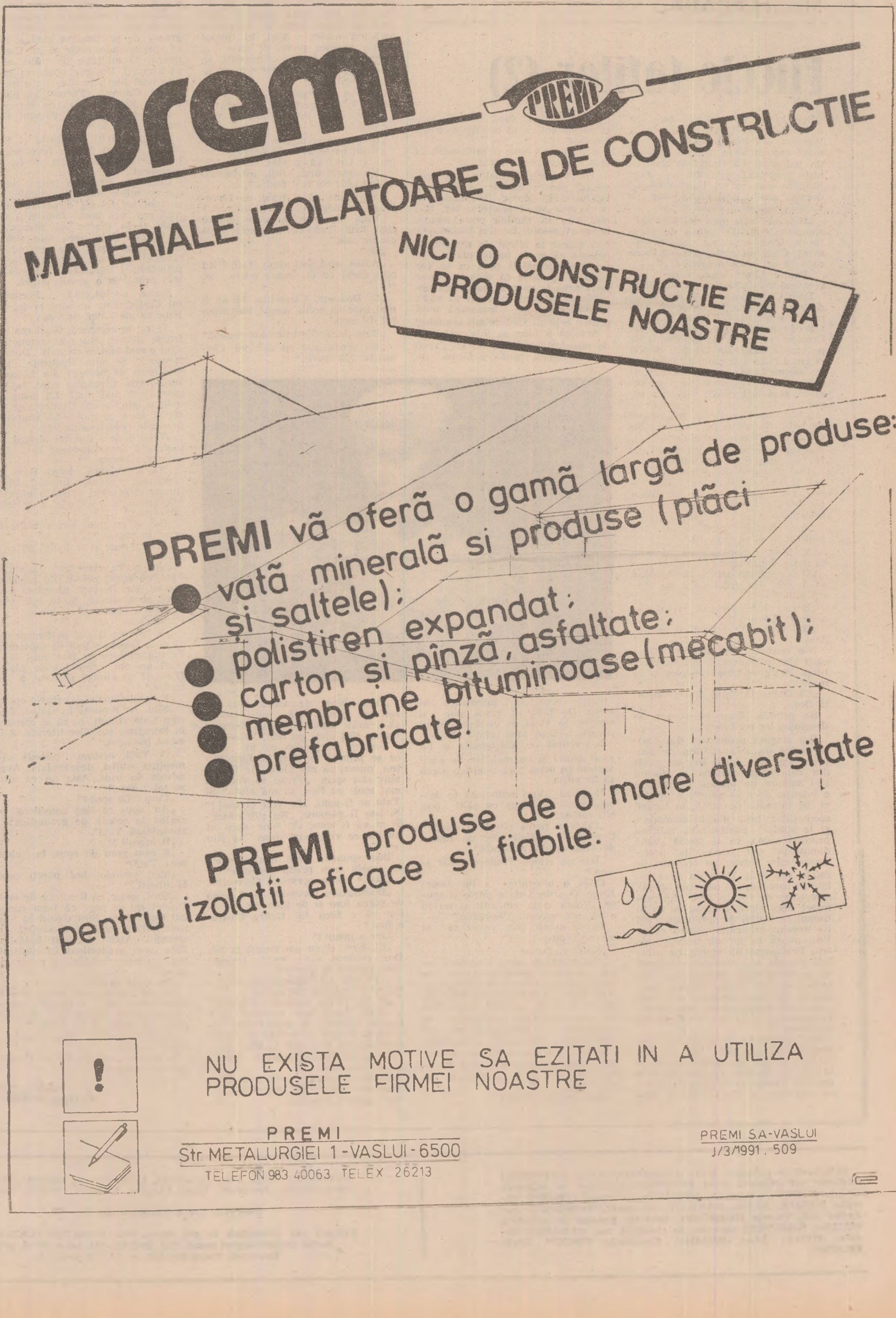
— Am diplomă de merit.

— Și atunci de ce sînteți aici ?

— Dar unde ai vrea să fiu ? Unde ar trebui să lucrez, după părerea ta ? La școală ? Ce să fur acolo — sugative ?! Intrînd în servici, trebuie în primul rînd să te gîndești ; ce, unde și cum ?

(va urma)

În românește de
Vera ȘTEFANOVICI

premi
PREMI
MATERIALE IZOLATOARE SI DE CONSTRUCTIE
NICI O CONSTRUCTIE FARA PRODUSELE NOASTRE
PREMI vă oferă o gamă largă de produse:
vată minerală și produse (plăci și saltele);
polistiren expandat;
carton și pînză, asfaltate;
membrane bituminoase (mecabit);
prefabricate.
PREMI produse de o mare diversitate pentru izolații eficace și fiabile.
NU EXISTA MOTIVE SA EZITATI IN A UTILIZA PRODUSELE FIRMEI NOASTRE
PREMI
Str. METALURGIEI 1 - VASLUI - 6500
TELEFON 983 40063 TELEX 26213
PREMI S.A-VASLUI
J/3/1991. 509

Muriel SPARK

Fiicele taţilor (2)

Ben locuia într-un mic hotel pe o străduţă de lingă cheiul vechi. Intrarea era întunecoasă, dar camera era chiar la ultimul etaj, cu un balconaş. Carmelita locuia cu nişte prietene la vilă. Petrecea mult timp în camera lui Ben şi uneori dormea acolo. Era, într-adevăr, o vară extrem de fericită.

„N-ai să-l vezi prea des pe Tata", spunea Carmelita, „dacă ne căsătorim. Cînd scrie, nu vede pe nimeni. Cînd nu scrie, pleacă. Poate că o să se recăsătorească şi..."

„Foarte bine", spuse Ben, „nu vreau să mă căsătoresc cu tatăl tău."

Dora Castlemaine avea mai multe diplome de fonetică de care nu profitase niciodată. Obţinu o jumătate de normă, după vacanţa de Crăciun, la şcoala de gramatică de pe strada Basil din Londra. Slujba ei consta din a încerca să transforme pronunţatul accent Cockney al celor mai promiţători băieţi în engleză standard. Tatăl său era uimit.

„Bani, bani, vorbeşti tot timpul de bani. Să trăim pe datorie. Nu eşti cineva dacă n-ai datorii."

„Creditul nostru e limitat, Tată. Nu te preface că nu înţelegi."

„L-ai consultat pe Waite ?" Waite era tînărul de la editură care avea grijă de drepturile de autor ale lui Castlemaine, micşorate cu fiecare an.

„Am cheltuit pînă acum mai mult decît ni se cuvenea."

„Ei bine, e neplăcut că trebuie să mergi la şcoală."

„O fi neplăcut pentru tine", spuse ea în cele din urmă, „dar nu pentru mine."

„Dora, chiar vrei să iei slujba aceea la Londra ?"

„Da, vreau. O aştept cu nerăbdare."

N-o credea. Dar spuse: „Cred că-ţi sînt o povară, Dora, de cîtva timp. Poate ar trebui să plec şi să mor."

„Ca Oates, la Polul Sud", comentă Dora.

Se priviră. Erau perspicace, în dragostea lor reciprocă.

Era singura profesoară din şcoală, avînd de abia statutul de profesor. Îşi avea locul într-un colţ din cancelaria comună şi, dorind să-i asigure pe bărbaţi că nu are o intenţie de a se amesteca printre ei, îşi întindea pe masă, în timpul recreaţiilor unul din hebdomadare şi le studia concentrată, ridicînd privirea numai ca să spună „bună dimineaţa" sau „bună ziua" profesorilor care intrau cu teancuri de caiete sub braţ. Dora nu avea caiete de corectat, era oarecum aparte, corectoare de vocale. Unul din profesori, apoi altul, vorbeau cu ea în timpul recreaţiei de dimineaţă, cînd îşi treceau zaharniţa pentru cafea. Unii aveau în jur de treizeci de ani. Profesorul de ştiinţe cu mustaţă roşcată era proaspăt absolvent de la Cambridge. Nimeni n-o întreba, aşa cum făceau tinerii inteligenţi de acum cincisprezece ani, „este vreo rudenie între domnişoara Castlemaine şi Henry Castlemaine, scriitorul ?"

Ben se plimba cu Carmelita sub copacii din Lincoln's Inn în primăvara acelui an, după şcoală, şi se uita la jocurile copiilor. Erau o pereche frumoasă. Carmelita lucra ca secretară în City. Tatăl ei plecase în Maroc, după ce-i invitase la restaurant ca să le sărbătorească logodna.

Ben spuse, „Este o profesoară la şcoală care predă fonetica".

„Da ?" spune Carmelita. Era nervoasă, pentru că, de la plecarea tatălui ei în Maroc, Ben dăduse o nouă întorsătură relaţiilor lor. N-o mai lăsa să rămînă peste noapte în apartamentul lui din Bayswater, nici măcar la sfîrşit de săptămînă. Spunea că ar fi, poate, plăcut să fie mai cumpătaţi pînă ce se vor căsători la vară, că aceasta le-ar oferi ceva la care să aspire cu nerăbdare. „Şi sînt interesat să văd", spunea Ben, „ce înseamnă unul pentru celălalt fără relaţii sexuale."

Aceasta o făcu să înţeleagă cît de obsedată devenise de el. Crezu că Ben aplică, poate, o formă de

cruzime, pentru a-i intensifica obsesia. De fapt, el vroia, pur şi simplu, să vadă ce înseamnă unul pentru celălalt fără relaţii sexuale.

L-a vizitat pe neaşteptate şi l-a găsit citind şi cu maldăre de cărţi aşezate pe masă care aşteptau parcă să fie citite.

Îl acuză, „Vrei numai să te descotoroseşti de mine ca să-ţi poţi citi cărţile."

„Clasa a patra citeşte Trollope", îi explică, arătînd spre un roman de Trollope din grămadă.

„Dar nu citeşti Trollope chiar acum."

Citea o biografie a lui James Joyce. O aruncă de o parte şi spuse, „Toată viaţa am citit şi nu tu o să mă opreşti, Carmelita."

Ea se aşeză. „Nu vreau să te opresc," spuse.

„Ştiu", răspunse.

„Nu ne merge prea bine fără relaţii sexuale", spuse ea şi cu aceastǎ ocazie rămase peste noapte.

El scria un eseu despre tatăl ei. Ea ar fi dorit ca tatăl ei să mai fie interesat. Tata îi invitase la restaurant cu înfăţişarea lui de sărbătoare, zîmbitoare şi copilărească. Carmelita îl văzuse şi altfel... Profund deprimat, cînd de abia părea în stare să suporte lumina zilei.

„Ce-i cu tine, Tată ?"

„Se joacă în mine o comedie a erorilor, Carmelita." Stătea la birou cea mai mare parte a zilei cînd era într-o astfel de dispoziţie, nefăcînd nimic. Apoi, în timpul nopţii, începea poate să scrie şi dormea apoi toată dimineaţa şi, treptat, în zilele următoare, greutatea dispărea.

„Cineva întreabă de tine la telefon, Tată... Vrea un interviu."

„Spune-i că sînt în Orientul Mijlociu."

„Ce părere ai despre Ben, Tată ?"

„E un om grozav de drăguţ, Carmelita. Cred că ai ales bine."

„Un intelectual... Ştii, intelectualii îmi plac cel mai mult..."

„Aş spune că e tipul de cercetător. Întotdeauna va fi aşa."

„Vrea să scrie un eseu despre tine, Tată. E absolut înnebunit după cărţile tale."

„Da".

„Adică, nu-l poţi ajuta, Tată ? Nu poţi vorbi cu el despre opera ta, ştii..."

„O, Doamne, Carmelita. Mi-ar fi mai uşor să scriu singur blestematul de eseu."

„Bine, bine. Te întrebam numai."

„Nu vreau nici un discipol, Carmelita. Mă sperie."

„Bine, bine, de acord. Ştiu că eşti un artist, Tată, nu-i nevoie să-ţi arăţi temperamentul. Doream numai să-l ajuţi pe Ben. Vroiam..."

Vroiam, se gîndea ea în timp ce se plimba cu Ben în Lincoln's Inn, numai să mă ajute. Ar fi trebuit să-i spun, „Vreau să vorbeşti mai mult cu Ben, să mă ajuţi." Şi Tata ar fi spus, „Ce vrei să spui ?" Şi i-aş fi răspuns, „Nu ştiu exact". Şi el va fi spus, „Ei bine, dacă tu nu ştii ce vrei, cum dracu' să ştiu eu ?"

Ben spunea, „Este o profesoară la şcoală care predă fonetica."

„Da ?" spuse nervoasă Carmelita.

„Domnişoara Castlemaine. E acolo de patru luni şi de abia azi am aflat că e fiica lui Henry Castlemaine."

„Dar a murit !"

„Ei, bine, şi eu am crezut la fel. Dar, evident, n-a murit, trăieşte bine sănătos în Essex."

„Cîţi ani are domnişoara Castlemaine ?" întrebă Carmelita.

„E de vîrstă mijlocie. Patruzeci şi ceva. Poate spre cincizeci. E o femeie drăguţă, o englezoaică celibatară clasică. Îi învaţă pe băieţi să pronunţe. Ţi-o poţi închipui gravînd în lemn în Cotswolds. De abia azi am aflat..."

„Poate reuşeşti să obţii o invitaţie din partea lui, cu puţin noroc," spuse Carmelita.

„Da, mi-a spus să merg să-l văd neapărat, poate la un sfîrşit de săptămînă. Domnişoara Castlemaine are de gînd să aranjeze asta. A fost grozav de prietenoasă cînd a aflat că sînt un admirator al lui Castlemaine. O mulţime de lume crede că a murit. Desigur, opera sa aparţine unei lumi trecute, dar e minunată. Cunoşti Ţărmul cu pietricele ?... Este o operă de tinereţe."

„Nu, dar am citit Păcatul Substanţei, cred. E..."

„Vrei să spui Păcătosul şi Substanţa. O, sînt lucruri frumoase în ea. Castlemaine merită să fie redescoperit."

Carmelita simţi un junghi puternic de minie împotriva tatălui ei şi apoi un fel de disperare care nu-i era încă prea familiară, deşi Tatăl ei în marile lui descurajări se întreba deja dacă asta simţea, cînd stătea toată ziua privind şi răbdînd, iar toată noaptea scria, exprimîndu-şi miraculos durerea într-o proză de o veselie aspră.

Spuse, neajutorată, „Romanele lui Castlemaine nu sînt la fel de bune ca ale Tatei, nu-i aşa ?"

„O, nu se compară. Castlemaine e foarte diferit. Nu poţi spune că unul e mai bun ca celălalt... Doamne fereşte !" Se uita academic spre mulţimea de hornuri din Lincoln's Inn. Avea atitudinea care ei îi plăcea cel mai mult. La urma urmei, se gîndea ea, Castlemaine, tatăl şi fiica, ar putea să simplifice lucrurile pentru amîndoi.

„Tată, e de-a dreptul absurd. O diferenţă de şaisprezece ani... Ce-o să spună lumea..."

„Nu fi vulgară, dragă Dora. Ce contează ce spune lumea ? Vîrsta nu contează cînd există o afinitate adevărată, o căsătorie a minţilor adevărate."

„Ben şi cu mine avem multe lucruri în comun."

„Ştiu", spuse şi se înălţă puţin pe scaun.

„Voi putea renunţa la slujbă, Tată, ca să-mi petrec din nou timpul cu tine. De fapt, niciodată n-am dorit acea slujbă. Şi tu eşti acum mult mai sănătos..."

„Ştiu".

„Şi Ben va fi aici în fiecare seară şi la fiecare sfîrşit de săptămînă. Te împaci bine cu Ben, nu-i aşa ?"

„E un om deosebit de plăcut, Dora. O să ajungă departe. E receptiv."

„E nerăbdător să-ţi reînvie opera".

„Ştiu. Ar renunţa la slujbă, după cum l-am sfătuit, ca să se consacre în întregime studiilor literare. E un eseist înnăscut."

„O, Tată, oricum trebuie să-şi menţină slujba, deocamdată. Avem nevoie de bani. Asta ne va ajuta pe toţi ; noi..."

„Cum ? Ce spui ?"

„Am spus că Ben consideră că slujba la şcoala de gramatică îl stimulează, Tată".

„Îl iubeşti ?"

„E cam greu de spus, la vîrsta mea, Tată."

„Mie, amîndoi îmi păreţi copii. Îl iubeşti ?"

„Simt, spuse, că îl cunosc de mult. Uneori mi se pare că l-am cunoscut toată viaţa. Sînt sigură că l-am mai întîlnit, poate într-o viaţă anterioară. Ăsta-i factorul hotărîtor. Este ceva predestinat în căsătoria mea cu Ben ; înţelegi ce vreau să spun ?"

„Da, cred că da."

„A fost logodit anul trecut pentru puţin timp cu o tînără", spuse. „Fiica unui romancier Kenneth Hope. Ai auzit de el, Tată ?"

„Vag" răspunse. „Ben e un discipol înnăscut."

Se priviră, perspicace în dragostea lor reciprocă.

Traducere de
Petruţa SPÎNU

Colectivul de redacţie: Radu ANDRIESCU, Liviu ANTONESEI (redactor şef adjunct), Emil BRUMARU (redactor şef adjunct), Codrin BURDUJA (secretar de redacţie), Mariana CODRUŢ, Nicolae DABIJA, Nichita DANILOV, Alexandru DOBRESCU (redactor şef), Valeriu GHERGHEL (secretar general de redacţie), Mădălina GRIGORAŞ (secretar de redacţie), Ion HADÂRCA, Nicolae IONEL, Alina MUNGIU, Constantin PRICOP, Horia ZILIERU.

REDACŢIA: IAŞI, Casa cu absidă, Centrul civic, telefon: 981/16242. Administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 133—135, telefon: 90/500618.

PREŢUL UNUI EXEMPLAR: LEI 7

Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sector export-import presă, P.O. Box 12—021, telex 10376, prsfir, Bucureşti, Calea Griviţei nr. 64—66, sector 1.